

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN JUAN

TU'UN VA'A NI CHAA SAN JUAN

Máa-yá kúu máá Tú'un

1 Ondé xnáñúú ní kuu Tú'un. Te Tú'un-ún, nì kanchaa-yá jíín Dios. Te máá Tú'un-ún nì kuu Dios. ²Máa-yá nì kanchaa-yá ondé xnáñúú jíín Dios. ³Te ondé jíín máa-yá nì sá'a Dios taká ndatíñu. Te nú tú ní sá'a máa-yá, te ma kúva'a ni ìin ndatíñu yá'a núú. ⁴Te inì máa-yá ñú'un vida te yuán kúu ìin luz ja stúun nuu taká ñayivi. ⁵Te máá luz, xndíi ncháa nuu ñúñaá. Te ñúñaá-ún, tú ní kúndéé ndá'va.

Juan, cháa skuánducha

⁶Te nì tájí Dios ìin cháa nání Juan. ⁷Cháa yá'a, nì kii-de ja kání ndaa-de tu'un máá luz, náva'a kándíja taká ñayivi sá'a-de. ⁸Nasu máa-de ní kúu luz. Ko nì kii-de náva'a kani ndaa-de tu'un máá luz. ⁹Máa-yá kúu luz ndíja ja stúun nuu taká ñayivi, te ondé sáá ní kii-ya iní ñuyivi. ¹⁰Te nì ncháa-ya iní ñuyivi, ko vaša jíín máa-yá nì kuva'a ñuyivi, te tú ní nákunì ñayivi núu-yá. ¹¹Nì kii-ya núu já xín máa-yá, te ñayivi máa-yá-ún, tú ní kajatá'ú-i-ya. ¹²Ko sava ñayivi, nì kakandíja-i-ya jíín

sí'ví-yá, te nì kajatá'ú-i-ya. Te nuu máa-i nì ja'a-ya tú'un ja ndúu-i se'e Dios. ¹³Te máa-i, tú ní kákaku-i cuenta niñi, te ni yiki kúñu, ni cháa, tú ní kásá'a, chí sua máá Dios nì sá'a. ¹⁴Te máá tú'un-ún, nì nduu-ya ìin yiki kúñu. Te nì ncháa-ya jíín-yó. Te ñú'un chítú-yá jíín tú'un luu, jíín tú'un ndaa Dios. Te nì kajini-yo já lúu nì nduñá'nu-ya. Chí nátu'un luu kúñá'nu máá tú'un-ni Se'e Táa-yo Dios, suni súan-ni káa máa-yá. ¹⁵Juan, nì jani ndaa-de tu'un-ya: I'a yá'a kúu ja ní ka'an-ri: I'a ja vají ichi yatá-rí ñá'nu-ga kúu-ya vásá rúu, chí ondé ná té kaku-ga-ri, te a íó-ya, áchí-de. ¹⁶Te ja ñú'un chítú máa-yá, ondé yuán nì kani'in taká-yo, chí bueno nì ja'a-ya tú'un luu inì-ya núu-yo. ¹⁷Moisés, nì ja'a-de ley nuu-yo. Ko Jesucristo, nì ja'a-ya tú'un luu inì-ya jíín tú'un ndaa nuu-yo. ¹⁸Tú ní jiní kutí ní ìin ñayivi núu Dios. Ió ìin máá tú'un-ni Se'e-ya já kanchaa jíín-yá, te máá Sé'e-ya-ún, nì jani-ya tú'un Dios nuu-yo. ¹⁹Te judío, nì katájí-ún sutú jíín cháa levita nì kikoyo ichi núu Jerusalén. Te nì kajika tu'un-ún Juan: Te róo ndé cháa

kúu-ró, áchí. Te ya'á kúu tu'un ni jani ndaa Juan, ²⁰te tú ní jasú-de yu'u-dé. Chi ni ka'an ndaa-de: Nasúú Cristo kúu-ri, áchí-de. ²¹Te ni kajika tu'un-ún-de: Núsáá te Elías kúu-ró náún, áchí. Te ni ka'an Juan: Nasúú rúu kúu, áchí-de. Te ni kajika tu'un tuku-ún-de: Máá cháa jáni tu'un Dios kúu-ró núsáá, áchí. Túu, áchí Juan. ²²Te ni kaka'an tuku jíin-de: Te ndé cháa kúu-ró núsáá. Ka'an náv'a'a nakani-ri tu'un nuu cháa ni katáji rúu vai-ri. Ná ká'an máá-ró ndé cháa kúu-ró víi, áchí. ²³Te ni ka'an Juan: Máá-rí kúu iin ndajá'a kána jaa onde nuu ñú'un té'é: Ná sándóó-ró ichi máá Jító'o-yo, nátu'un ni ka'an Isaías, cháa ni jani tu'un Dios onde sáá. ²⁴Te ja ní kikoyo-ún, fariseo ni katáji-ún. ²⁵Te ni kajika tu'un Juan: Te naja skuánducha-ro te nú nasu Cristo ni Elías ni máá cháa jáni tu'un Dios kúu-ró núsáá, áchí. ²⁶Te ni ka'an Juan jíin: Ruu, chi jíin ndúcha skuánducha-rí. Ko ma'ñú máá-ró kánchaa iin I'a ja tú kájin-ro. ²⁷I'a yá'a vai ichi yatá-rí. Te tú kúñá'nu-ri ndáji-rí ñii yí'i ndijan-yá, chi ñá'nu-ga kúu-yá vásá rúu. Achí-de. ²⁸Súan ni io ini ñuu Betábara, onde inga lado Jordán, nuu ní skuánducha Juan. ²⁹Te kivi xían-ún ni jini Juan nuu Jesús ja vái-ya núu-dé. Te ni ka'an-de: Yúan vai Lélú Dios, I'a kuánchaa kuachi ñayivi ñuyívi. ³⁰I'a yá'a kúu ja ní ka'an-ri: Ichi yatá-rí vai iin I'a ñá'nu-ga kúu vásá rúu. Chi onde ná té kaku-ga-ri te ío-ya. ³¹Te tú ní nákuñ-ri-ya. Ko náva'a kenda ndijin-ya núu ñayivi Israel, yuán ní kii-ri skuánducha-rí jíin

ndúcha. Achí-de. ³²Te ni jani ndaa Juan tu'un: Ni jini-ri Espíritu ja ní kuun ichi ándívi nátu'un paloma. Te ni jungoo siki-yá. ³³Te tú ní nákuñ-ri-ya, ko máá Dios, I'a ni táji rúu vai-ri ja skuánducha-rí jíin ndúcha, máá-yá ni ka'an jíin-rí: Nú kuñ-ro ja kúun Espíritu siki iin cháa te jungoo siki-dé, te máá cháa-ún kuu I'a skuánducha jíin Espíritu Santo, áchí Dios. ³⁴Te a ni jini-ri-ya. Te jáni ndaa-ri tu'un ja I'a yá'a kúu máá Sé'e Dios, áchí-de.

Uu cháa kándikin-de Jesús

³⁵Te kivi xían-ún kánchaa tuku Juan jíin uu cháa skuá'a jíin-de. ³⁶Te ni jini-de nuu Jesús ja jáka kuu-ya yúan. Te ni ka'an-de: Yúan nde'é-ró máá Lélú Dios, áchí-de. ³⁷Te ndendúu cháa skuá'a-ún, ni kajini so'o-de tu'un ni ka'an Juan. Te ni káindikín-de Jesús. ³⁸Te ni xío kóto Jesús. Te ni jini-ya ja káindikín-de yata-yá. Te ni ka'an-ya jíin-de: Naún kánandúkú-ró, áchí-ya. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Rabí (ja kuní ka'an: Maestro), ndénu ncháá-ní, áchí-de. ³⁹Te ni ka'an-ya jíin-de: Ña'an te kuñ-ro, áchí-ya. Te ni jakoyo-de te ni kajini-de nuu ncháá-ya. Te ni kakendoo-de jíin-yá kivi-ún, chi a ío nátu'un kakuun áini. ⁴⁰Te ndendúu cháa-ún, ni kajini so'o-de tu'un ni ka'an Juan. Te ni káindikín-de-ya. Te iin-de kúu Andrés, ñani Simón Pedro kúu-de. ⁴¹Chaa yá'a, ni nani'in-ní-de ñani-de Simón. Te ni ka'an-de jíin: Ni kaketa'an-ri jíin Mesías (ja kuní ka'an: Cristo), áchí-de. ⁴²Te ncháka-de cháa ni cháa-de jíin núu Jesús. Te ni nde'é Jesús nuu-dé. Te

n̄i ka'an-ya: Máá-ró kúu Simón, se'e Jonás. Vina te kunání-ró Cefas (ja kuní ka'an: iin kava). Achí-ya.

**Ja ní kana-ya xiní Felipe
jín Natanael**

⁴³Te inga kivi xian-ún kuní Jesús ki'in-ya n̄u Galilea. Te n̄i ni'in tá'an-ya jín Felipe. Te n̄i ka'an-ya jín-de: Kundikin-ro rúu ki'on, achí-ya. ⁴⁴Te Felipe kúu cháa n̄u Betsaida, n̄u Andrés jín Pedro. ⁴⁵Te n̄i ni'in tá'an Felipe jín Natanael. Te n̄i ka'an-de jín: A n̄i kaketá'an-ri jín Jesús n̄u Nazaret. Se'e José kúu-ya. Te máá-yá kúu I'a yóso tú'un-ya n̄u tutú ley Moisés jín n̄u tutú n̄i kachaa cháa n̄i kajani tu'un Dios onde sáá, achí-de. ⁴⁶Te n̄i ka'an Natanael jín-de: Á ío ja vá'a onde in̄i n̄u Nazaret, achí-de. Te n̄i ka'an Felipe jín-de: Ña'an te kuní-ro, achí-de. ⁴⁷Te n̄i jiní Jesús ja vái Natanael. Te n̄i ka'an-ya tú'un-de: Yá'a vai iin cháa Israel ndaa, chí tú xndá'ú kuti-dé, achí-ya. ⁴⁸Te n̄i ka'an Natanael jín-yá: Ndasa jiní-ní náá, achí-de. Te n̄i ka'an Jesús: N̄i jiní-ri róo onde ná té kana-ga Felipe xiní-ro, ná n̄i kandee-ró chí yunu mérkexé, achí-ya jín-de. ⁴⁹Te n̄i ka'an Natanael: Maestro, máá-ní kúu Se'e Dios, máá-ní kúu Rey nu ñáyivi Israel, achí-de jín-yá. ⁵⁰Te n̄i ka'an Jesús: N̄i ka'an-ri jín-ró ja ní jiní-ri róo chí yunu mérkexé. Ja yúan kándija-ró náún. Tiñu ñá'nu-ga kuní-ro vásá yá'á, achí-ya jín-de. ⁵¹Te n̄i ka'an-ga-ya jín-de: Jandáa ká'an-ri jín-ró: Vina te kuní-ro ja núña andívi, te ndajá'a Dios,

kánda kánuu siki máá Sé'e cháa, achí-ya.

Viko tánda'a n̄u Caná

2 Te kivi uní n̄i kuu iin viko tánda'a in̄i n̄u Caná ndañú Galilea. Te yúan kánchaa náa Jesús. ²Te suni n̄i kákana-i xiní Jesús jín cháa káskuá'a jín-yá, n̄i kaja'an-ya víko-ún. ³Te a n̄i ndí'i vino. Te náa Jesús n̄i ka'an-ña jín-yá: Tú kuti-gá vino káñava'a-i, achí-ña. ⁴Te n̄i ka'an Jesús jín-ña: Nána, naja stétuu-ní-ná, chí té ja-ga hora-ná, achí-ya. ⁵Te n̄i ka'an náa-ya jín sánchezi ká'atíñu-ún: Sá'a ndéja ká'an-ya jín-ró. Achí-ña. ⁶Te yúan ío in̄i tinaja yuu. Te kuu ku'un uu xí uní kivi ja iin iin. Chí cháa judío, súan ndoo in̄i-de. ⁷Te n̄i ka'an Jesús jín-i: Skútú-ró tinaja yá'a nducha. Te n̄i kaskútú-i onde yu'u. ⁸Te n̄i ka'an-ya jín-i: Vina te tava-ro te kinchaka-ró n̄u mayordomo, achí-ya. Te n̄i kanchaka-i nu-dé. ⁹Te mayordomo, n̄i jito ncha-de nducha ja ní nduu vino, te tú ní jiní-de ndénu ní kii. Ko mozo n̄i katava ndúcha-ún a kájiní-i. Yúan-na te n̄i kana-de xiní máá yí. ¹⁰Te n̄i ka'an-de jín: Taká cháa ká'a-de vino va'a xna'an-ga te nú a n̄i kaji'i vatú máá-i, yúan-na te já'a-de ja tú ío va'a. Ko máá-ró n̄i chiva'a-ró vino va'a yá'a onde vina. ¹¹Yá'a kúu tuni xnañú ní sá'a Jesús in̄i n̄u Caná ndañú Galilea. Te n̄i kájiní-i ja lúu ñá'nu-ya. Te cháa káskuá'a jín-yá, n̄i kándija-de-ya. ¹²Te n̄i kuu yúan. Te máá-yá jín náa-ya jín ñaní-ya jín cháa káskuá'a jín-yá, n̄i kanuu-ya n̄u

Capernaum. Te n̄i kaxiukú-yá yúan yaku-ni kivi.

Ja ní sándoo-ya vé'e ii

¹³Te n̄i kuyani viko Pascua ñayivi judío. Te n̄i kaa Jesús kua'an-ya ñúu Jerusalén. ¹⁴Te n̄i jini-ya ñayivi káxikó xndikí jíin ríi jíin paloma, jíin ñayivi káxndáji xu'ún, káxiukú-i in̄i ve'e ii. ¹⁵Te n̄i sá'a-ya ñin cuarta ñii. Te n̄i skúnu-ya táká-i in̄i ve'e ii onde jíin ríi jíin xndikí-í. Te n̄i jacha-ya xú'ún ñayivi káxndáji. Te n̄i skuíó káni-ya táká mesa-i. ¹⁶Te n̄i ka'an-ya jíin ñayivi káxikó paloma: Chaxio kiti yá'a. Ve'e Táa-ri, ma násá'a-ró nuyá'u. Achí-ya. ¹⁷Yúan-na te chaá káskuá'a jíin-yá, n̄i kanuku'un in̄i-de tu'un yóso núu tutú: Ná kuítu xáan in̄i-ri ve'e-ró, onde kuítá-ri jíin, áchí. ¹⁸Te n̄i kaka'an chaá judío: Na tuni stá'an-ro núu-rí ja ní sá'a-ró súan, áchí-de jíin-yá. ¹⁹Te n̄i ka'an Jesús: Stúchaa-ro vé'e ii yá'a, te nuu uní-ni kivi te ndukani-ri, áchí-ya. ²⁰Yúan-na te n̄i kaka'an chaá judío: Nuú úu xiko iñu kuia te n̄i jinu ve'e ii yá'a. Te róo nuu uní-ni kivi te ndukani-ró náún. Achí-de. ²¹Ko máá-yá, chí kuní ka'an-ya já yíki kúñu-ya kúu nátu'un ve'e ii. ²²Ja yúan, nuu ní nachaku-ya já ní jii-ya, te chaá káskuá'a jíin-yá, n̄i kanuku'un in̄i-de ja ní ka'an-ya tú'un yá'a. Te n̄i kakandíja-de tutu ii jíin tú'un n̄i ka'an Jesús. ²³Te máá kivi víko Pascua káncha-ya ñúu Jerusalén. Te kua'a ñayivi ní kakandíja-i-ya, chí n̄i kajini-i taká tuni n̄i sá'a-ya. ²⁴Ko Jesús, tú ní játú'ún-yá-i, chí a jini-ya táká-i. ²⁵Te tú ní jinu nú'ún-yá ja ká'an ni

ñin chaá tu'un ñayivi jíin-yá, chí a jini-ya ndasa káa ini-i jíná'an-i.

Tu'un Nicodemo

3 Te n̄i io ñin tá'an chaá fariseo nání-de Nicodemo. Te kúná'nu-de nuu ñayivi judío. ²Chaá yá'a n̄i chaá-de nuu Jesús ñin akuáa. Te n̄i ka'an-de jíin-yá: Maestro, a kájiní-ná ja ñin maestro kúu-ní te vai-ní onde nuu Dios, chí nú tú chindéé chítuu Dios ñin chaá, te ma kúu sá'a-de taká tuni ja sá'a máá-ní núu, áchí-de. ³Te n̄i ka'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jíin-ró ja nú tú nakaku jáá ñin chaá, te ma kúu kuni-de nuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya jíin-de. ⁴Te n̄i ka'an Nicodemo jíin-yá: Ndasá kuu nakaku ñin chaá nú a n̄i yii-de. Á kuu ndívi-de chíi náa-de te nakaku tuku-de, áchí-de. ⁵Te n̄i ka'an tuku Jesús: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, nú tú kaku ñin chaá jíin ndúcha jíin Espiritu, te ma kúu kivi-de in̄i nuu nuu tá'ú Dios tiñu. ⁶Ja ní kaku cuenta kuñu, kuñu kúu. Te ja ní kaku cuenta Espiritu, se'e Espiritu kúu. ⁷Ma nánaa in̄i-ro tú'un ká'an-ri jíin-ró: Jínu nú'ún já náaku jáá-ró. ⁸Kée tachí ndénu kuní máá, te jini so'o-ró já káyu, ko tú jini-ro ndénu vai ni ndénu kí'in. Súan kúu taká ñayivi já kaku cuenta Espiritu, áchí-ya. ⁹Te n̄i ka'an Nicodemo: Ndasá kuu yuán núsáa, áchí-de jíin-yá. ¹⁰Te n̄i ka'an Jesús: Máá-ró kúu ñin maestro Israel te tú júku'un in̄i-ro jíin tú'un yá'a náún. ¹¹Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Ká'an-ri tu'un ja júku'un in̄i-ri. Te jáni ndaa-ri tu'un tiñu n̄i jini-ri. Ko tú játú'ún-ró tú'un ndaa ká'an-ri. ¹²A

ni ka'an-ri tu'un ñuyívi jíin-ró te tú kándíja-ró. Ndasá kándíja-ró nú ka'an-ri tu'un andívi jíin-ró núsáa. ¹³Máa Sé'e cháa kánchaa-ya ándívi. Te ni kuun-ya íchi ándívi. Te máa ñin-ni-ya ní ndaa-ya ándívi, tuká inga cháa ní sá'a. ¹⁴Chí nátu'un ni jata kaa Moisés koo núu ñú'un té'é, jínu ñú'ún já súni súan kuita kaa máa Sé'e cháa. ¹⁵Náva'a ma náa táká ñayívi kákandíja-i-ya, chí sua kuchaku-i ní káni, áchí-ya jíin-de. ¹⁶Chí Dios, xaan ní kundá'ú iní-ya ñáyívi ñúyívi. Já yúan ní tájí-yá Se'e-ya ní kii-i, vasa máa tú'ún-ni-ni ni ío, náva'a ma náa táká ñayívi kákandíja-i-ya, chí sua kuchaku-i ní káni. ¹⁷Chí tú ní tájí Dios Se'e-ya núu ñúyívi já tá'nu ndatu ñayívi, chí sua ja ná káku ñayívi sá'a-ya. ¹⁸Nú kándíja ñin ñayívi núu-yá, te ma tá'nu ndatu-i. Ko ñayívi tú kándíja, ta'nu ndatu ná'ín-i, kuachi ja tú kándíja-i nuu máa ñin-ni Se'e Dios. ¹⁹A ni cháa máa luz iní ñuyívi. Ko ñayívi-ún, ni kakumani-gá-i jíin ñú'úna vasa jíin luz, chí tiñu kásá'a-i kákuu tiñu ñáa. Já yúan te ta'nu ndatu ná'ín-i. ²⁰Chí taká ñayívi já sá'a tiñu ñáa, jíto u'ú-i nuu ío luz. Te tú kii-i nuu ío luz, náva'a tú ndenda ndíjin tiñu sá'a-i. ²¹Ko ñayívi já sátiñu ndaa, vai-i nuu ío luz, náva'a kenda ndíjin ja jíin Dios ni sá'a-i tiñu máa-i.

Tu'un ndaa ni ka'an Juan

²²Yoán-na te Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá, kája'an-ya ñúu Judea. Te yúan ni kanchaa-ya jíin-de. Te ni skuánducha-yá. ²³Te suni ni skuánducha Juan iní ñuu Enón yani ñuu Salim, chí ni ío kua'a ndúcha

yúan. Te ni kikoyo ñayívi núu-dé, te ni skuánducha-dé-i. ²⁴Chí té kivi-ga Juan vekaa. ²⁵Te cháa káskuá'a jíin Juan, ni kastátá'an-de jíin cháa judío siki modo ndoo iní. ²⁶Te ni chakoyo-de nuu Juan. Te ni kaka'an-de: Maestro, cháa ni kanchaa jíin-ní inga lado yucha Jordán ja ní ka'an ndaa-ní tu'un-de, vina te skuánducha máa-de, te ndivíi ñáyívi kája'an-i nuu-dé, áchí. ²⁷Te ni ka'an Juan: Ni ñin cháa ma ní'ín kúti-dé ni ñin modo, te nú tú kii onde andívi. ²⁸Máa-ró ni kajini ndaa-ro já ní ka'an-ri: Nasu rúu kúu Cristo, chí sua ni tájí-yá ruu yóxnúu-rí nuu-yá vai-ri. ²⁹Cháa ncháka ñas'í kúu yii. Te amigo yii-ún ká'jin xiin-dé te ká'jini so'o tu'un ká'an-de. Te kákusií xáan iní-i, nú a ni kajini so'o-i ká'an yii-ún. Súan kúu ja kúsií xáan iní-ri vina. ³⁰Jínu ñú'ún já ndú'á'nu-ga máa-yá te ndúsúchí-ga máa-rí, áchí Juan. ³¹I'a vai onde nuu súkún, ñá'nu-ga kúu-ya vasa táká-i. Te cháa ni kaku iní ñuyívi yá'a, se'e ñuyívi kúu-de. Te tu'un ñuyívi ká'an-de. I'a vai ichi ándívi, ñá'nu-ga kúu-ya vasa táká cháa. ³²Te jáni ndaa-ya tú'un ja ní jini-ya jíin já ní jini so'o-ya. Ko ni ñin ñayívi tú játá'ú-i tu'un ká'an-ya. ³³Ko ñayívi játá'ú tú'un ndaa ká'an-ya, suni máa-i ká'an-ndaa-i ja ío ndaa tu'un ká'an Dios. ³⁴Chí I'a ni tájí Dios vai, tu'un Dios ká'an-ya. Chí Dios, tú ku'á-ni já'a-ya Espíritu-ya. ³⁵Máa Táa, kundá'ú iní-ya Sé'e-ya, te ni ja'a-ya táká ndatíñu nda'a Sé'e-ya. ³⁶Ñayívi já kándíja nuu máa Sé'e-ya, kuchaku-i ní káni. Te ñayívi já tú kándíja nuu Sé'e-ya, ma kúchaku-i chí sua ví'í-gá kití iní Dios nuu-í.

Jesús jíin ñá'an nūu Samaria

4 Te chaa fariseo, ni kajini tu'un-de tu'un Jesús, ja ío kua'a-gá chaa káskuá'a jíin máa-yá vása jíin Juan jíin ja skuánducha-yá kua'a-gá ñayivi vása Juan. Te ni jini Jesús tu'un-ún. ²Ko tú ní skuánducha Jesús, chi sua chaa káskuá'a jíin-yá, káskuánducha máa-de. ³Te ni kenda-ya nūu Judea. Te kua'an tuku-ya nūu Galilea. ⁴Te jinu nū'ún ja ja'a-ya kí'in-ya nūu Samaria. ⁵Yúan-na te ni ja-ya in nūu nání Sicar ini nūu Samaria, yani ndu'a Jacob ja ní ja'a-de nuu sé'e-de José. ⁶Te yúan ío sókó Jacob. Te Jesús, ni jungoo-ya xiin sókó-ún, chi ni kuitá-ya íchi kuá'an-ya. Te nátu'un kaxiuu kúu. ⁷Te ni chaa in ña'an nūu Samaria, vai tava-ña nducha. Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Ku'a nducha ná kó'o-ná. Achí-ya. ⁸Chi chaa káskuá'a jíin-yá, a kaja'an-de onde nūu kuakuagan-de ja kée-dé. ⁹Te ña'an nūu Samaria, ni ka'an-ña jíin-yá: Naja jikán-ní nducha núu-ná ko'o-ní, chi chaa judío kúu-ní, te ña'an nūu Samaria kúu-ná, achí-ña. Chi ñayivi judío, tú kivi nduu-i jíin ñayivi nūu Samaria. ¹⁰Te ni ka'an Jesús: Nú ní jini-ní naún kúu ja kuá'a Dios nuu-ní, te jíin I'a ja ka'an jíin-ní: Ku'a-ní nducha ná kó'o-ná, yúan-na te kakan-ní nuu-yá te ku'a-ya ndúcha chakú ko'o-ní núu, achí-ya. ¹¹Te ni ka'an ña'an-ún jíin-yá: Táta, xaan kúnú sókó yá'a te tú na jíin táva-ní nducha. Núsáá te ndénu ní'in-ní nducha chakú. ¹²Chi sókó yá'a ni ja'a táa-yo Jacob nuu-yo. Te yá'a ni ji'i máa-de nducha, jíin sé'e-de, jíin

kíti-dé. Te ñá'nu-ga máa-ní vása máa-de náún. Achí-ña. ¹³Te ni ka'an Jesús: Nú ndé chaa ko'o nducha yá'a, kuchí tuku-de. ¹⁴Ko chaa ko'o nducha ja kuá'a-ná nuu-dé, ma kuchí kuti-gá-de, chi nducha ja kuá'a-ná-ún, koo in sókó iní-de ja kána nducha kúchaku-de ní káni sá'a, achí-ya jíin-ña. ¹⁵Te ni ka'an ña'an-ún jíin-yá: Táta, ku'a-ní nducha-ún ko'o-ná, náva'a tuká kuchí kuti-ná, ni tuká kitava-ná-cha yá'a, achí-ña. ¹⁶Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Kuákana-ní xini yíi-ní te chaa-ní, achí-ya. ¹⁷Te ni ka'an ña'an-ún: Tú yii-ná ío, achí-ña. Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Va'a-ni ká'an-ní, tú yii-ná ío, ¹⁸chi ni io u'un yii-ní. Te chaa nchaka-ní vina, nasu yíi máa-ní kúu-de. Ya'a kúu ja ní ka'an ndaa-ní, achí-ya. ¹⁹Te ni ka'an ña'an-ún jíin-yá: Táta, in chaa jáni tu'un Dios kúu-ní jáni ini-ná. ²⁰Ndiyí táa-yo, yuku yá'a ni kachiñú'ún-de Dios. Te máa-ní kaka'an-ní ja nūu Jerusalén kúu nuu kánúu chíñú'ún-yó, achí-ña. ²¹Te ni ka'an Jesús jíin-ña: Nana, ná kándija-ní tu'un ká'an-ná chi chaa in kivi, ja ní yuku yá'a, ni nūu Jerusalén, tú chíñú'ún-ní máa Táa-yo Dios súan. ²²Níi, tú kajini-ní naún kúu ja kachiñú'ún-ní. Ko máa-ná, kajini-ná I'a kachiñú'ún-ná. Chi onde nuu ñayivi judío vai tu'un nama yóo. ²³Te chaa in kivi ja ñayivi kachiñú'ún ndaa, chíñú'ún ndija-i Táa-yo Dios jíin iní jíin ańú-i. Chi Táa-yo, ndúkú-yá ñayivi ja súan chíñú'ún-i-ya kuní-ya. Te a ni chaa kivi-ún. ²⁴Dios kúu Espíritu. Te ñayivi kuní chíñú'ún, kánúu ja chíñú'ún ndija-i-ya jíin

iní jíin añú-i, áchí-ya. ²⁵Te nì ka'an ña'an-ún jíin-yá: Jini-ná ja kí Mesías, ja nání Cristo. Te nú nì chaa máá-yá, te stá'an-ya taká tu'un nuu-yo. Achí-ña. ²⁶Te nì ka'an Jesús jíin-ña: Máá-ná kúu I'a-ún ja ká'an-ná jíin-ní, áchí-ya. ²⁷Te nini sá súan ká'an-ya, te nì chakoyo chaa káskuá'a jíin-yá. Te nì kanaa iní-de kánde'é-de ja ndátu'ún-yá jíin ñin ña'an. Ko tú ni ñin-de ní ka'an: Naún jiká tu'ún-ní-ña, xí: Naún tu'un ndátu'ún-ní jíin-ña. ²⁸Yúan-na te ña'an-ún, nì skéndo-ña kíyi-ña te kua'an-ña onde ñuu. Te nì ka'an-ña jíin ñáyivi yúan: ²⁹Ña'an jíná'an-ró te kuní-ro ñin chaa. Chaa-ún nì kachí-de nuu-rí taká naún tiñu nì sá'a-ri. Sánaa te máá-de kúu Cristo, áchí-ña. ³⁰Yúan-na te nì kenda koyo-i ñuu-ún. Te nì chakoyo-i nuu-yá. ³¹Te chaa káskuá'a jíin-yá, nì kastétuu-de-ya: Maestro, kee-ní staa, áchí-de. ³²Te nì ka'an-ya jíin-de: Ió ndeyu kée-rí ja tú kájini-ro, áchí-ya. ³³Yúan-na te chaa káskuá'a jíin-yá, nì kajiká tu'ún tá'an-de: ñin chaa nì kinchaka ja ní yee-yá naún, áchí-de. ³⁴Te nì ka'an Jesús jíin-de: Ndeyu-rí kúu ja sá'a-ri tiñu kuní I'a nì tájí rúu vai-ri jíin ja skíkuu-ri tiñu-ya-ún. ³⁵Á tú káka'an-ro: Ió kuun yoo onde kivi tá'nu trigo. Vina te ká'an-ri jíin-ró: Ndukani nuu-ro te nde'é-ró ní ndú'a-ún, chí a nì kuaan ja tá'nu. ³⁶Te chaa já'nu, a kí'in-de ya'u-de te nástútú-de nuni já kúchaku ní káni, náva'a chaa sáka jíin cháa já'nu, ñin ká'nu-ni kusí iní-de. ³⁷Chí súan kúu ja ká'an ndaa tu'un: ñin chaa sáka, te inga-de já'nu, áchí. ³⁸Te a nì tájí-rí róo kika'nu-ro núu

tú ní kásatiñu-ró. Sava-ga chaa nì kasatiñu, te máá-ró, a nì kivi koyo-ró núu tiñu-de. Achí-ya. ³⁹Te ñayivi ñuu Samaria iní ñuu yúan, nì kajini so'o-i tu'un nì ka'an ña'an-ún. Te kua'a-í, nì kakandíja-i-ya. Chí nì ka'an ndaa-ña: Nì kachí-de nuu-rí taká naún tiñu nì sá'a-ri, áchí-ña. ⁴⁰Yúan-na te nì chakoyo ñayivi ñuu Samaria nuu-yá. Te nì kaka'an nda'ú-i jíin-yá ja ná kéndoo-ya yúan. Te nì kendo-ya yúan uu kivi. ⁴¹Te kua'a-gá-i nì kakandíja-i-ya sikí tu'un ká'an-ya. ⁴²Te nì kaka'an-i jíin ñá'an-ún: Tuká níni tú'un máá-ró te kandíja-ri-ya, chí a nì kajini so'o máá-rí tu'un ká'an-ya. Te kájini-ri ja I'a yá'a kúu ndija I'a nama ñuyívi, chí Cristo kúu-ya. Achí-i.

Ja ní nasáva'a-ya sé'e mozo rey

⁴³Te nuu uu kivi-ún nì kenda-ya yúan te kua'an-ya ñuu Galilea. ⁴⁴Chí máá Jesús, nì ka'an ndaa-ya já ñin chaa jáni tu'un Dios, tú ká'io ja jíin'ún ñáyivi ñuu máá-de jíin-de. ⁴⁵Te nì ja-ya ñuu Galilea. Te ñayivi Galilea, nì kajatá'ú-i-ya, chí nì kajini-i taká tiñu nì sá'a-ya onde ñuu Jerusalén kivi ní io viko yúan. Chí máá-i, suni nì kaja'an-i viko-ún. ⁴⁶Yúan-na te nì kee tuku Jesús kua'an-ya ingá jínu onde ñuu Caná ndañuu Galilea nuu ní io nducha já ní nduu vino nì sá'a-ya. Te iní ñuu Capernaum nì io ñin chaa jatiñu nuu rey te kú'u se'e-de. ⁴⁷Chaa yúan, nì jini tu'un-de ja ní kenda Jesús ñuu Judea vai-ya ñuu Galilea. Te nì ja'an-de nuu-yá. Te nì ka'an nda'ú-de jíin-yá ja ná núu-ya kí'in-ya te nasáva'a-ya sé'e-de, chí a yani kuu-i. ⁴⁸Te nì ka'an Jesús

jíin-de: Aa, te nú tú kunj-ro tuni jíin tínu ñá'nu, ma kándíja kuti-ro, áchí-ya. ⁴⁹Te chaa játiñu nuu rey, ni ka'an-de jíin-yá: Táta, nuu-ni ki'on vína chi nú ná kúkuéé-ni te kuu-i, áchí-de. ⁵⁰Te ni ka'an Jesús jíin-de: Kuá'an, chi chakú se'e-ró, áchí-ya. Te chaa-ún, ni kandíja-de tu'un ni ka'an Jesús. Te ni kee-de kua'an-de. ⁵¹Te nini núu-de kuano'on-dé, te ni kenda koyo mozo-de, ni kajanata'an-de, te ni kakastu'ún núu-dé: Ni nduva'a se'e-ní, áchí jíin-de. ⁵²Te máa-de ni jiká tu'ún-de na hora ni kejá'a ndúva'a-i. Te ni kaka'an jíin-de: Iku ka'iin ni kee kiji-i, áchí. ⁵³Te máa táa-i, ni juku'un ini-de ja hora-ún kúu hora ni ka'an Jesús jíin-de: Chakú se'e-ró. Te ni kandíja-de jíin ní vé'e-de. ⁵⁴Ya'a kúu tuni uu ja ní sá'a Jesús ná ni ndii-ya ñúu Judea onde ñuu Galilea.

Ja ní nasáva'a-ya ñáyivi kú'u

5 Yuán-na te ni jo viko ñáyivi judío. Te ni kaa Jesús kua'an-ya ñúu Jerusalén. ²Te ñuu Jerusalén ío iin pila nducha máá yatá yúxé'é ríi. Te nuu yú'u hebreo nání Betesda. Te sókó-ún ñáva'a u'un portal. ³Te ini portal yúan kándaa kuá'a ñáyivi kaku'u, ja kuáa, ja rengo, ja tí'fchi. Te káindatu-i kandá nducha-ún. ⁴Chi ío kivi já núu iin ndajá'a-yá ini pila-ún. Te skandá-ya ndúcha. Te chaa kivi xnáñúu íni pila, nú a ni skandá-ya ndúcha, te nduva'a-de nani kue'e tá'an-de. ⁵Te yúan kátuu iin chaa ja ní kuu oko xia'un unj kuia kú'u-de. ⁶Te ni jini Jesús ja kátuu cháa yá'a. Te ni juku'un ini-ya já ní kuu kua'a

kuia kú'u-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kuní-ro ndúva'a-ró náún, áchí-ya. ⁷Te ni ka'an chaa kú'u-ún jíin-yá: Táta, tú ní'in-ná ni iin chaa skívi náá ini pila, nú a ni kanda nducha. Chi nini vai-ná te kivi-ni inga-de te vása cháa-ná. Achí-de. ⁸Te ni ka'an Jesús jíin-de: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro te ki'in-ro, áchí-ya. ⁹Te chaa-ún ni nduva'a-ni-de. Te ni ki'in-de jito yuu-dé te kua'an-de. Te máa kivi ndétatú kúu kivi-ún. ¹⁰Yúan-na te ni kaka'an chaa judío jíin cháa ni nduva'a-ún: Kivi ndétatú kúu. Tú ío ley ja kúndiso-ró jito yuu-ro, áchí. ¹¹Te ni ka'an-de jíin cháa judío: Chaa ni nasáva'a ruu, máa-de ni ka'an-de jíin-rí: Ki'in jito yuu-ro, te ki'in-ro, áchí-de. ¹²Yúan-na te ni kajiká tu'ún-ún-de: Ndé chaa ni ka'an jíin-ró: Ki'in jito yuu-ro te ki'in-ro, áchí. ¹³Te chaa ni nduva'a-ún, tú ní jiní-de ndé chaa kúu. Chi Jesús, a ni kuxio-ni-ya kuá'an-ya núu ñáyivi ká'iin yúan. ¹⁴Kúkuéé-ga, te ni ketá'an Jesús jíin-de ini vé'e ii. Te ni ka'an-ya jíin-de: Vina te ni nduva'a-ró. Ma sá'a-ga-ro kuáchi. Chi nú túu, te kii iin tundó'o xaan-gá siki-ro. Achí-ya. ¹⁵Te máa-de kua'an-de. Te ni kastu'ún-de nuu táka ñáyivi judío ja Jesús kúu I'a ni nasáva'a-ya-dé. ¹⁶Te ni sá'a Jesús tínu yá'a kivi ndétatú. Te chaa judío, ja yúan ní kachindikín-de-ya. Te kándúkú-de modo ndasa ka'ni-dé-ya. ¹⁷Te ni ka'an Jesús jíin-de: Máa Táa-ri sátiñu-ni-ya vína te suni ruu sátiñu-ri, áchí-ya. ¹⁸Ja yúan cháa judío, ví'i-gá ni kándúkú-de modo ka'ni-dé-ya. Chi nasu máa iin kivi ndétatú ní stívi-yá, chi suni

ni ka'an-ya já Taa-ya kúu Dios. Te iin núu-ni sá'a-ya máá-yá jíin Dios. ¹⁹Te ni ka'an Jesús: Jandaa ká'an-ri jíin-ró jíná'an-ró: Máá Sé'e, ma kúu sá'a kuti-yá ja máá-yá, chi máni ja ní jini-ya sá'a Taa-ya. Chi taká ja sá'a máá-yá, suni súan sá'a máá Sé'e-ya iin núu-ni jíin-yá. ²⁰Chi máá Taa, kúndá'ú iní-ya Sé'e-ya. Te stá'an-ya núu-í taká tiñu sá'a-ya. Te ná'nu-ga tiñu stá'an-ya vásá yá'á, náva'a naa iní-ro ndé'é-ró jíná'an-ró. ²¹Chi nátu'un máá Taa, ndúkani-ya ndíyi te náschakú-ya-í, suni súan máá Sé'e, náschakú-ya ndéja kuní máá-yá. ²²Chi máá Taa, tú náku-xndíi-ya sikí ní iin ñayivi, chi ni ja'a-ya tú'un ja náku-xndíi máá Sé'e-ya sikí taká ñayivi. ²³Náva'a kuandatu ndivii ñayivi núu Sé'e nátu'un kájandatu-i nuu máá Taa. Te ja tú jándatu nuu Sé'e, suni tú jándatu nuu máá Taa ja ní tájí-yá Sé'e-ya vái. ²⁴Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nú iin ñayivi chu'un iní-i tu'un ká'an-ri, te kandíja-i nuu I'a ni tájí rúu vai-ri, ñayivi-ún kuchaku-i ní káni, te ma tá'nu ndatu-i ja kúu-i, chi sua kuchaku-i ní káni. ²⁵Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Chaa hora, te vina a kúu, ja taká ndíyi kuni so'o-i tu'un kana jaa máá Sé'e Dios. Te ja kúni so'o, nachaku jíin'an. ²⁶Chi nátu'un máá Taa nú'un vida iní máá-yá, suni súan ni ja'a-ya núu Sé'e-ya já nú'un vida iní máá-i. ²⁷Te suni ni ja'a Dios tu'un ja náku-xndíi Se'e sikí ñayivi, chi suni Se'e chaa kúu-i.

Sikí já náchaku ndíyi

²⁸Ma náa iní-ro já ká'an-ri tu'un yá'a jíin-ró. Chi chaa iin kivi já

taká ndíyi ká'in iní ve'e añú, kuni so'o-i tu'un kana jaa-ya. ²⁹Te taká ñayivi ní kasá'a tiñu va'a, kenda-i te kuchaku-i ní káni. Te ñayivi ní kasá'a tiñu ñáá, suni nachaku-i ko ta'nu ndatu-i. ³⁰Ma kúu kuti sá'a máá-rí ja máá-rí. Nátu'un jíni so'o-ri, súan sánda-ri. Te modo ndaa sánda-ri, chi tú sá'a-ri ja kuní máá-rí, chi ja kuní máá Taa-ri I'a ni tájí rúu vai-ri sá'a-ri. ³¹Te nú ruu ká'an-ri tu'un máá-rí, te tú ío ndaa tu'un ká'an-ri. ³²Inga kúu ja jáni ndaa tu'un-ri. Te jini-ri ja tú'un ndaa kúu ja ká'an-ya tú'un-ri.

Ja ní ka'an ndaa tu'un Jesús

³³Máá-ró ni katáji-ró cháa ni kaja'an nuu Juan. Te máá-de ni jani ndaa-de máá tú'un ndaa. ³⁴Vasa tú játá'ú-rí tu'un-ri ká'an ni iin cháa, ko tu'un yá'a ká'an-ri náva'a kaku-ró jíná'an-ró. ³⁵Máá-de ni kuu lámpara ja kayú te stúun. Te máá-ró, yaku-ni kivi ní kajata'an iní-ro núu luz máá-de. ³⁶Ko ná'nu-ga kúu ja jáni ndaa tu'un-ri vásá já ní ka'an Juan. Chi Taa-ri, ni ja'a-ya tíñu nuu-rí ja ná sá'a-ri. Te suu tiñu sá'a-ri-ún kúu ja kájani ndaa tu'un ja Taa-ri, ni tájí-yá ruu vai-ri. ³⁷Te máá Taa-ri ja ní tájí-yá ruu vai-ri, máá-yá ni ka'an ndaa-ya tú'un-ri. Te tú ní kájini so'o kuti-ro tú'un ká'an-ya, ni tú ní kájini-ro ndasa kaa-ya. ³⁸Te ni tú ncháá ni'in tu'un-ya iní-ro. Chi tú kákandíja-ró I'a ni tájí-yá vai. ³⁹Kanakaji va'a-ró tutú i, chi kájani iní-ro já tú'un yóso yúan kúu ja kúchaku-ro ní káni sá'a, ko máá tutú-ún kúu ja ká'an ndaa tu'un máá-rí. ⁴⁰Te tú kákuni-ro kíkoyo-ró

núu máá-rí náva'a kuchaku-ro jíná'an-ró. ⁴¹Tú játá'ú-rí ja sáná'nu ñáyivi rúu. ⁴²Te a jini-rí róo ja tú kúmani-ro jín Dios onde jín iní jín añú-ro. ⁴³Ruu vai-ri jín sí'ví Táa-ri, te tú kájatá'ú-ró rúu. Te nú inga chaá chaá-de jín sí'ví máá-de, sa chaá-ún yachi kuatá'ú-ró-de. ⁴⁴Ndasa kuu kandíja-ró, chí kásáná'nu-ró tá'an-ró, te tú kándúkú-ró já ndúñá'nu-ró sá'a Dios, ja máá ñin-ni-ya ío. ⁴⁵Ma nákani iní-ro já kakán-ri kuachi sikí-ro núu Táa-ri. A káñukuu iní-ro núu Moisés. Te máá-de, jikán-de kuachi sikí-ro jíná'an-ró. ⁴⁶Chí nú ní kákandíja-ró núu Moisés, suni ní kándíja-ró rúu núu, chí tu'un máá-rí ni chaá-de. ⁴⁷Te nú tú kákandíja-ró tutú ni chaá-de-ún, te ndasa kandíja-ró tú'un ká'an-ri núsáá. Achí-ya jín-de.

Ja ní skée-yá u'un mil ñáyivi

6 Te ni kuu taká tiñu yá'a. Te ni kee tuku Jesús kua'an-ya ingá lado mar Galilea, ja kúu mar Tiberias. ²Te kua'a xáan ñáyivi ní kandikín-i-ya, chí ni kajini-i taká tuni ni sá'a-ya jín ñáyivi kaku'u. ³Te ni kaa Jesús ñin yuku. Te ni jungoo-ya yúan jín cháa káskuá'a jín-yá. ⁴Te a ni kuyani viko Pascua, viko ñáyivi judío. ⁵Te ni ndakoto Jesús. Te ni jini-ya já vái koyo kua'a xáan ñáyivi. Te ni ka'an-ya jín Felipe: Ndénu kuáan-yó stáa kée ñáyivi yá'a, achí-ya. ⁶Ko súan ni ka'an-ya já jito nchaá-ya-dé, chí a ni jini-ya ndasa kúu ja sá'a-ya. ⁷Te ni ka'an Felipe jín-yá: Ma kánda uu ciento peso staa náva'a kee-í tí'li tí'li jíná'an-i, achí-de. ⁸Te Andrés,

ñani Simón Pedro, ñin chaá skuá'a jín-yá, ni ka'an-de: ⁹Ío ñin suchí yá'a te ndíso-i u'un statilá cebada jín uu tiyáká lúli. Ko nasaa-na kúu-ún, chí kua'a xáan ñáyivi, achí-de. ¹⁰Yúan-na te ni ka'an Jesús: Súngoo-ró ñáyivi, achí-ya. Te yúan ío kua'a ichá. Te nátu'un u'un mil chaá ni kajungoo-de. ¹¹Te ni ki'in Jesús statilá-ún. Te ni jikan ta'u-yá. Te ni saka-yá nuu cháa káskuá'a jín-yá. Te máá-de ni ja'a-de nuu ñáyivi káxiukú-ún. Suni súan ni kaja'a-de tiyáká-ún. Te ni kayee-í nasaa kákuu iní máá-i. ¹²Te nuu ní kanda'a chí-i, te ni ka'an-ya jín cháa káskuá'a-ún: Nastútú-ró taká pedazo ja ní ndendoso, náva'a tú naa kúti, achí-ya. ¹³Te ja á ni kayee ñáyivi-ún, te ni kanastútú-de pedazo ja ní ndendoso sikí ndí'ú'un statilá cebada-ún. Te ni kútú-ni uxi uu jika. ¹⁴Te ñáyivi-ún ni kajini-i tuni ni sá'a Jesús, te ni kaka'an-i: Jandáa ndija ja cháa yá'a kúu I'a kani tu'un Dios ja kii iní ñuyivi. Achí-i. ¹⁵Te ni jini Jesús ja vái koyo-i ja kátiin-i-ya, kuu-ya rey máá-i. Te ni kuxio tuku máá ñin-ni-ya kuá'an-ya yúku-ún.

Ja ní jika já'á-yá nuu mar

¹⁶Te nuu ní ini, te chaá káskuá'a jín-yá, ni kanuu-de onde mar. ¹⁷Te ni kivi koyo-de iní ñin barco. Te kaja'an-de inga lado mar onde ñuu Capernaum. Te ni kuña. Te té nchaá-ga Jesús nuu-dé. ¹⁸Te ni kee ñin tachí xáan. Te ndóna nducha mar sá'a. ¹⁹Te ni kajika-de jín barco nátu'un u'un xí ññ kilómetro. Te ni kajini-de Jesús ja jika-ya núu mar. Te ni kuyani-ya

núu barco-ún. Te ni kayu'ú-de. ²⁰Te máá-yá ni ka'an-ya jíin-de: Máá-rí kúu. Ma yú'ú-ro jíná'an-ró, áchí-ya. ²¹Te kákusiñ iní-de ja ná kívi-ya iní barco. Yúan-na te ni jaá-ni barco nuu nú'un núu kuángoyo-de-ún.

Máá Stáa chakú kúu Jesús

²²Te kivi xían-ún, te ká'jin taká ñayivi ingá lado mar. Te ni kajini-ja ja máá iin-ni barco ío yúan. Te suni ni kajini-ja tú ní kivi Jesús ini barco jíin cháa káskuá'a jíin-yá, chi sua máni máá-ni cháa káskuá'a-ún, ni kaja'an máá-ni-de. ²³Ko sava-ga barco lúli, onde nuu Tiberias ni jakoyo yani lugar nuu ní kayee-í staa já ní jikan ta'u máá Jító'o-yo núu. ²⁴Te ni kajini ñayivi já Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá, tú káxiukú-yá yúan. Te ni kivi koyo máá-i iní barco lúli-ún, te kaja'an-i nuu Capernaum kuanandúkú-i Jesús. ²⁵Te ni kanani'in-í-ya onde inga lado mar. Te ni kaka'an-i jíin-yá: Maestro, na hora ni chaá-ní yá'a, áchí-i. ²⁶Te ni ka'an Jesús: Jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja kánandúkú-ró rúu, nasu já ní kajini-ro taká tuni ní sá'a-ri, chi sua ja ní kayee-ro staa te ni kanda'a chji-ró. ²⁷Ma sátiñu-ró já ní'in-ro ndéyu já náa, chi sua ja ná kúchaku-ro ní káni sá'a. Máá Sé'e cháa kuá'a-ya ndéyu-ún nuu-ro, chi ni jatú'un Taa-yo Dios ja sá'a-ya súan. Achí-ya jíin-i. ²⁸Te ni kaka'an-i jíin-yá: Ndasá sá'a-ná náva'a sá'a-ná tiñu kuní Dios, áchí-i. ²⁹Te ni ka'an Jesús: Tiñu kuní Dios kúu ja kándíja-ró núu I'a ni táji-yá vai, áchí-ya jíin-i. ³⁰Yúan-na te ni kaka'an-i: Núsáa te naún tuni sá'a-ní náv'a kuni-ná te kandíja-ná

ní. Naún tiñu sá'a-ní. ³¹Ndiyí taa-yo, ni kayee-dé staa ándívi onde nuu nú'un té'é natú'un yóso núu tutú: Onde andívi ní ja'a-ya staa ní kayee-dé, áchí-i jíin-yá. ³²Te ni ka'an Jesús: Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nasu Moisés ní ja'a staa onde andívi núu-ro jíná'an-ró. Ko Taa-ri, chi onde andívi ja'a ndija-ya Staa núu-ro. ³³Chi Staa Dios kúu I'a ni kuun ichi ándívi. Te ja'a-ya já kúchaku ñayivi ñuyívi. Achí-ya jíin-i. ³⁴Te ni kaka'an-i jíin-yá: Táta, nene kuá'a-ní staa jíin kée-ná, áchí-i. ³⁵Te ni ka'an Jesús: Máá-rí kúu máá Staa já kúchaku-ro sá'a. Ndéja kii nuu-rí, ma kúu kuti sóko. Te ndéja kándíja ruu, ma kuchí kuti ndúcha. ³⁶Ko a ni ka'an-ri jíin-ró, ja tú kákandíja-ró rúu, vasa ni kajini-ro núu-rí. ³⁷Taká ja ja'a máá Taa-ri nuu-rí, chaá nuu-rí. Te ndéja cháa nuu-rí ma kíni'in kuti-rí ki'in. ³⁸Ni kuun-ri ichi ándívi náva'a sá'a-ri ja kuní I'a ni táji rúu vai-ri, nasu já sá'a-ri ja kuní máá-rí. ³⁹Te máá Taa-ri kúu I'a ni táji rúu vai-ri. Te tú kuní-ya já náa ní iin ñayivi ní ja'a-ya núu-rí, chi sua ja ná náschakú-ri-i kivi jínu ñuyívi. ⁴⁰Te ya'a kúu ja kuní I'a ni táji rúu vai-ri. Taká ñayivi já jiní nuu Sé'e-ya te kandíja-i nuu-yá, kuchaku-i ní káni. Te máá-rí náschakú-ri-i kivi jínu ñuyívi. Achí-ya jíin-i. ⁴¹Yúan-na te ni kaka'an cháa judío siki-yá. Chi ni ka'an-ya: Máá-rí kúu Staa ní kuun ichi ándívi. ⁴²Te ni kaka'an-de: Á nasu cháa ya'a kúu Jesús, se'e José. Te a kájiní-yo taa-de jíin náa-de. Te naja ká'an-de: Ichi ándívi ní kuun-ri, áchí-de. ⁴³Te ni ka'an Jesús: Ma ká'an sóo-ró jíná'an-ró.

44 Maa Táa-ri, ni tájí-yá ruu vai-ri. Te ma kúu kii ni iin ñayivi núu-rí nú tú kinchaka máa-yá-i. Yúan-na te naschakú-ri-i kivi jínu ñuyívi. 45 Yóso núu tutú cháa ni kajani tu'un Dios: Nditaká-de kutu'a-de sá'a Dios, áchí. Núsáa te taká ñayivi jini so'lo tu'un ká'an máa Táa-ri, te tu'a-i jíin, ñayivi-ún kii-i nuu-rí. 46 Ni iin ñayivi, tú ní jini kuti núu máa Táa-ri. Maa I'a vai onde nuu Dios, máa iin-ni-ya kúu ja á ni jini-ya núu máa Táa-ya. 47 Jandaa ká'an-ri jíin-ró jíná'an-ró: Nú iin ñayivi kándija-i ruu, kuchaku-i ní káni. 48 Maa-rí kúu Staa já kúchaku-ro sá'a. 49 Ndiyi táa-ro, ni kayee-dé staa ándívi onde nuu nú'un té'le te a ni kají'i-de. 50 Ko ya'á kúu Staa já vái ichi ándívi náva'a nú ndé ñayivi kée, te ma kúu-i. 51 Maa-rí kúu Staa chakú ja vái ichi ándívi. Te nú ndé ñayivi kée Staa yá'a, kuchaku-i ní káni. Te Staa já kuá'a-ri-ún, kúu kuñu-ri. Te kuá'a-ri kuñu-ri náva'a kuchaku ñuyívi. Achí-ya. 52 Yúan-na te cháa judío, ni kastátá'an máa-de: Chaa yá'a, ndasa kuu kuá'a-de kuñu-de kee-yo, áchí-de. 53 Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandaa ká'an-ri jíin-ró, nú tú kee-ro kúñu máa Sé'e cháa, te nú tú ko'o-ró niñi-yá, te ma kúchaku-ro jíná'an-ró. 54 Chi cháa kee kúñu-ri te ko'o niñi-rí, kuchaku-de ní káni. Te máa-rí naschakú-ri-de kivi jínu ñuyívi. 55 Chi kuñu-ri kúu ndija ndeyu. Te niñi-rí kúu ndija nducha. 56 Chaa yée kúñu-ri te jí'i niñi-rí, nene kunchaa-de jíin-rí, te ruu jíin máa-de. 57 Maa Táa-ri chakú-ya. Te ni tájí-yá ruu vai-ri. Te máa-rí chakú-ri sá'a Táa-ri. Suni

súan nú ndé cháa kee rúu, suni kuchaku-de sá'a-ri. 58 Ya'á kúu Staa vái ichi ándívi. Ndiyi táa-ro síin staa ándívi ní kayee-dé, te a ni kají'i-de. Ko nú ndé cháa kee Staa yá'a, kuchaku-de ní káni, áchí-ya jíin-de. 59 Taká tu'un yúan ni ka'an Jesús iní ve'e sinagoga, nini stá'an-ya iní núu Capernaum. 60 Te kua'a cháa kásku'á'a jíin-yá, ni kajini so'lo-de. Te ni kaka'an-de: Xaan yí kaa tu'un yá'a. Ndé cháa kúu juku'un iní, áchí-de. 61 Te Jesús ni jini-ni-ya já súan ni kaka'an cháa kásku'á'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kánayu'ú-ro sá'a tu'un yá'a náun. 62 Te ndasa sá'a-ró nú kuní-ro máa Sé'e cháa, ndaa-ya núu ní kanchaa núu-yá. 63 Jíin máa Espíritu kúu ja kúchaku-yo sá'a. Te yiki kúñu tú kuti ní'in tíñu. Tu'un ni ka'an-ri jíin-ró jíná'an-ró kákuu cuenta Espíritu jíin já kúchaku-yo sá'a. 64 Ko sava-ró, tú kákandija-ró, áchí-ya. Chi Jesús, onde xnáñúú ní jini-ya ndéja kúu ja tú kandija, te ndéja kúu ja nástuu-ya. 65 Te ni ka'an-ga-ya: Ja yúan ní ka'an-ri jíin-ró ja ní iin ñayivi ma kúu kii-i nuu-rí, nú tú ní jatú'un máa Táa-ri, áchí-ya. 66 Yúan-na te kua'a cháa kásku'á'a jíin-yá, ni kanakaka yátá-de, te tuká-ni ní kájika-de jíin-yá.

Ja ní ka'an ndaa Pedro

67 Te ni ka'an Jesús jíin máa ndí'uxí uú cháa-ún: Te róó suni kóngoyo-ró kákuu-ní náun, áchí-ya. 68 Te ni ka'an Simón Pedro: Táta, ndé nuu kóngoyo-ná, chi máa-ní kúu I'a jáni tu'un ndasa kuchaku-ná ní káni. 69 Te kájini-ná te kákandija-ná

ja máá-ní kúu Cristo, Se'e Dios, I'a chakú, áchí-de. ⁷⁰Te ni ka'an Jesús jíin-de: Tú ní káji-ri ndí'uxí u-u-ro náún. Te iin-ró kúu kui'na. Achí-ya. ⁷¹Te súan ni ka'an-ya sikí Judas Iscariote, se'e Simón. Chi chaa yá'a, nastúu-de-ya. Te iin tá'an ja uxí uu-ún kúu-de.

Viko vé'e enramada

7 Te ni kuu taká tiñu yá'a. Te jíkka kuu Jesús ñuu Galilea. Te tú kuní-ya káka kuu-ya ñúu Judea, chi chaa judío kándúkú-de modo ka'ni-dé-ya. ²Te a ni kuyani viko vé'e enramada, ja kúu iin viko ñáyivi judío. ³Te ni kaka'an ñani-ya jíin-yá: Kenda-ró yá'a te ki'in-ro ñúu Judea va'a-ga, náva'a chaa káskuá'a jíin-ró ná kuní-de ná tiñu sá'a-ró. ⁴Nú kuní iin chaa ja kuichá tu'un-de, naja sá'a sa'i-de tiñu. Te nú tiñu yá'a sá'a-ró, te stá'an ndijin-ro máá-ró núu ñáyivi núsáá, áchí-de jíin-yá. ⁵Chi ni ñani-ya, tú kájatú'ún-de-ya. ⁶Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Té chá'an-ga jaá kivi-rí. Ko kivi máá-ró, chi a ni chaa. ⁷Ma kúu koto u'u ñáyivi róó, ko jíto u'u-i ruu, chi ká'an-ri tu'un ndaa máá ñáyivi ja máni tínu ñáá kásá'a-i. ⁸Kaa máá-ró kuángoyo-ró víko-ún. Máá-rí chi ma kí'in-ri viko-ún vina, chi té ja-ga kivi-rí. Achí-ya. ⁹Te ni ka'an-ya tú'un yá'a jíin-de. Te ni kendo-ni-ya ñúu Galilea. ¹⁰Te ni kaa ñani-ya kája'an. Yúan-na te suni ni kaa máá-yá kuá'an-ya víko-ún, ko tú ní stá'an ndijin-ya máá-yá, chi sa'i-ni ni ja'an-ya. ¹¹Te chaa judío, kánandúkú-de-ya víko-ún. Te káka'an-de: Ndénu

kándeé chaa-ún, áchí-de. ¹²Te xaan ní kuvaá tu'un-ya núu ñáyivi-ún, chi sava-i ni kaka'an-i: Chaa va'a kúu-de. Te sava-ga-i ni kaka'an-i: Túu, chi xndá'ú-de ñáyivi, áchí-i. ¹³Ko ni iin-i tú ní káka'an ndijin-i tu'un-ya, chi káyu'ú-i chaa judío. ¹⁴Te sava viko, ni kaa Jesús kua'an-ya vé'e ii, te ni stá'an-ya tú'un. ¹⁵Te ni kánaa iní chaa judío kánde'é-de: Ndasá jiní chaa yá'a letra, chi tú ní skuá'a-de, áchí-de. ¹⁶Yúan-na te ni ka'an Jesús: Tu'un stá'an-ri nasu máá-rí xiin, chi tu'un I'a ni tájí ruu vai-ri kúu. ¹⁷Iin chaa, nú kuní-de sá'a-de tiñu kuní Dios, chaa-ún, juku'un ini-de tu'un stá'an-ri, nú onde nuu Dios vai, xí já ní kiñi'in máá-rí kúu, áchí-ya. ¹⁸Chaa ká'an tu'un máá-de, ndúkú-de ja ndúñá'nu máá-de. Ko nú iin chaa ndúkú-de ja ndúñá'nu chaa ni tájí-de vai-de, chaa yá'a kúu chaa ndaa, te tú naún tu'un ñáá ío ini-de. ¹⁹Moisés, ni ja'a-de ley nuu-ro jíná'an-ró xí túu. Ko tú ni iin-ró káskíkuu ley-ún. Naja kákuñi-ro ká'ni-ro ruu. Achí-ya jíin-de. ²⁰Te ni kaka'an ñáyivi kuá'a-ún: Tá'an-ro tachí. Ndéja kuní ka'ni róó. Achí-i. ²¹Te ni ka'an Jesús jíin-i: Ni sá'a-ri iin tiñu, te ndivii-ro ní kánaa iní-ro kánde'é-ró. ²²Jandáa, Moisés ni ja'a-de ley xiti ndúu-ro jíná'an-ró. Ko nasu já ní kuu ini Moisés, chi ja ní kuu ini ndiyi táa-ro kúu. Te kivi ndétatú káxiti ndúu-ro. ²³Te nú káxiti ndúu-ro máá kivi ndétatú, náva'a skíkuu ley Moisés, te naja kákiti ini-ro núu-rí ja ní násáva'a ii-rí iin chaa kivi ndétatú núsáá. ²⁴Ma kóso nínu-ni tu'un ká'an-ro, chi sua ná

nándúkú ví-ro tú'un ndaa. Achí-ya jíin-i. ²⁵Yúan-na te nì kaka'an sava ñayivi ñúu Jerusalén: Nasu cháa yá'a kúu ja kánandúkú-de ka'ni-dé náún. ²⁶Te yá'a nde'é-ró ká'an ndijin-de. Te tú naún tu'un káka'an jíin-de. Sanaa te nì kundaa inì cháa kákuñá'nu ja cháa yá'a kúu Cristo. ²⁷Ko cháa yá'a, a kájini-yo-dé, jíin ndé ñuu vai-de: Ko ja cháa Cristo, ni ñin-yó, ma kuní-yo ndéchi kí-ya. Achí-i. ²⁸Yúan-na te nì ka'an jaa Jesús inì ve'e ij, hora stá'an-ya tú'un: A kájini-ro rúu, te kájini-ro ndé ñuu vai-ri. Tú vai-ri ja sikí máá-rí, ko ñin I'a ndaa nì tájí rúu vai-ri. Te tú kájini-ro I'a-ún. ²⁹Ko máá-rí, chi jiní-ri-ya, te onde nuu máá-yá vai-ri, chi nì tájí-yá ruu vai-ri, áchí-ya. ³⁰Yúan-na te nì kándúkú ndéé-de ja kátiin-de-ya. Ko tú ni ñin-de ní kéndá'a-dé-ya, chi té jaa-ga hora-ya. ³¹Te nì kakandíja kua'a ñayivi tú'un nì ka'an-ya. Te nì kaka'an-i: Nú ná cháa máá Cristo, te sá'a-ga-ya tuní vásá já sá'a cháa yá'a náún, áchí-i. ³²Te cháa fariseo, nì kajini so'o-de ja ñayivi kuá'a-ún súan káka'an-i tu'un-ya. Te sutu ñá'nu jíin cháa fariseo, nì katájí-de policia ja kátiin-de-ya. ³³Te nì ka'an Jesús: Yaku-na kivi kúnchaa-ri jíin-ró jíná'an-ró. Te no'on-ri nuu I'a nì tájí rúu vai-ri. ³⁴Te nándúkú-ró rúu. Te ma nání'in-ro rúu. Te ma kúu jaa koyo-ró núu kúnchaa-ri. Achí-ya. ³⁵Yúan-na te nì kaka'an cháa judío: Te ndénu kí'in cháa yá'a ja má nání'in-yo-dé. Xí kí'in-de nuu ñayivi-yo já ní kajicha nuu inì nuu Grecia, te stá'an-de tu'un nuu ñayivi ñúu Grecia-ún náún. ³⁶Naún tu'un kúu ja ní

ka'an-de yá'a: Nándúkú-ró rúu, te ma nání'in-ro rúu, te ma kúu jaa koyo-ró núu kúnchaa-ri, áchí. ³⁷Te kivi jínu viko-ún, ja kúu kivi kúká'nu viko, te nì ndukuini Jesús. Te nì ka'an jaa-ya: Nú ndé ñin ñayivi jichí nducha, te ná kí-i nuu-rí te ko'o-i-cha. ³⁸Nú ñin ñayivi kándíja-i ruu, yucha nducha chakú kaka iní-i, nátu'un ká'an tutu ij. Achí-ya. ³⁹Súan nì ka'an-ya tú'un Espiritu ja ní'in ñayivi kákandíja-i-ya. Ko té cháa-ga Espiritu Santo. Chi té chá'an-ga nduñá'nu luu Jesús.

Ja ní kusíin-i sikí-ya

⁴⁰Te sava ñayivi kuá'a-ún, nì kajini so'o-i tu'un yá'a. Te nì kaka'an-i: Jandaa ja máá cháa jáni tu'un Dios kúu cháa yá'a, áchí-i. ⁴¹Te sava-ga-i nì kaka'an-i: Chaa yá'a kúu Cristo. Ko sava-ga-i nì kaka'an-tu-i: Onde ñuu Galilea kii Cristo náún. ⁴²Á tú ká'an tutu ij, ja kíi Cristo onde tata David onde ñuu Belén nuu ní nchaa máá David, áchí-i. ⁴³Yúan-na te nì kastátá'an ñayivi já sikí-yá. ⁴⁴Te sava-i, katiin-i-ya kákuñi-i. Ko tú ni ñin-i ní kéndá'a-í-ya. ⁴⁵Te policia-ún, káno'on nuu sutu ñá'nu jíin núu cháa fariseo. Te máá-ún, nì kaka'an jíin policia: Naja tú ní cháa-de jíin-ró, áchí. ⁴⁶Te nì kaka'an policia-ún: Tú kuti ní ñin cháa ká'an nátu'un ká'an cháa yúan, áchí. ⁴⁷Te nì ka'an cháa fariseo jíin-de: Te suni nì xndá'ú-de róo jíná'an-ró náún. ⁴⁸A nì kandíja ñin cháa kuñá'nu xí ñin cháa fariseo nuu-dé náún. ⁴⁹Aa, ñayivi yúkú yá'a ja ná tú kájini kuti-í ley, ná tají-i, áchí. ⁵⁰Te Nicodemo, cháa

ni kii nuu-yá akuáa-ún, suni iin cháa fariseo kúu-de. Te ni ka'an-de. ⁵¹Naún áchí ley. Kuu nakuxndíi-yó sikí iin cháa, te nú tú xna'an-ga kuni so'o-yó tú'un ká'an-de, jíin nú tú ndúkú víi-yo naún tiñu sá'a-de náún. Achí-de. ⁵²Te ni kaka'an: Te róó, suni onde ñuu Galilea vai-ró náún. Nandúkú vá'a te kuni-ro já onde ñuu Galilea tú kenda kuti ní iin cháa jáni tu'un Dios. Achí. ⁵³Te kuano'on-dé ná ve'e ná ve'e-de.

Ña'an ní ísíki ncháa-ña

8 Te ni kee Jesús kua'an-ya yúku Olivos. ²Te ja kuákundijjin te ni cháa tuku-ya vé'e ii. Te ndivii ñáyivi ní chakoyo-i nuu-yá. Te ni jungoo-ya, te ni stá'an-ya tú'un nuu-í jíná'an-i. ³Yúan-na te cháa fariseo jíin cháa káchaa tutu, ni kákinchaka-de iin ña'an ísíki ncháa tá'an. Te ni jani-de-ña má'ñú-i. ⁴Te ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, ni kani'in-ná ña'an yá'a máá núu tiñu ísíki ncháa-ña. ⁵Te nuu ley ni tá'ú Moisés tiñu nuu-yo já kuá'a-yó yúu xiní ñá'an kás'a súan. Te máá-ní, ndasa kachi-ní, áchí-de. ⁶Ko ni kaka'an-de tu'un yá'a ja kájito ncha-de-ya, náva'a kuu kakan-de kuachi sikí-yá. Ko Jesús, ni jaxin-ya máá-yá. Te ni chaa-ya núu ñú'un jíin xiní ndá'a-yá. ⁷Te kájika tu'un kájika tu'un-de-ya. Te ni ndukani-ya máá-yá. Te ni ka'an-ya jíin-de: Te nú ndé iin máá-ró tú ío kuachi, te róó kúu ja xná'an-ga kuá'a yuu xiní-ña núsáa, áchí-ya. ⁸Te ni nakuaxin-ya máá-yá. Te ni cháa tuku-ya núu ñú'un. ⁹Te ni kájini so'o-de ja súan ni ka'an-ya.

Te ni kanakani u'u ini-de. Te iin-ni-de iin-ni-de ni kenda koyo-de kája'an-de. Ni keja'á ondé cháa ñá'nu-ga te onde ni ndi'i-na. Te ni kendo máá iin-na Jesús jíin ñá'an kándii ma'ñú-ún. ¹⁰Te Jesús, ni ndukani-ya máá-yá. Te tuká ni iin-de ní jiní-ya, chi máa-na ñasí'í-ún. Te ni ka'an-ya jíin-ña: Súchi, ndéchi kája'an cháa kájikan kuachi sikí-ro. Tuká ni iin-de sání'in róó náún. Achí-ya. ¹¹Te ni ka'an-ña: Ni iin-de Táta, áchí-ña. Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-ña: Ni ruu, tú sání'in-ri kuachi-ró: Kuá'an, te ma sá'a-ga-ro kuachi, áchí-ya.

Jesús kúu ja stúun ini ñuyívi

¹²Te inga jínu ni ka'an tuku Jesús jíin ñáyivi: Máá-rí kúu luz ja stúun ini ñuyívi. Ndé ñáyivi kúndikín ruu, te tú kaka-i ñuñáa, chi sua kuñava'a-i luz ja kúchaku-i sá'a. ¹³Yúan-na te cháa fariseo ni kaka'an-de jíin-yá. Róó ká'an-ro tú'un máá-ró. Tú ío ndaa tu'un ká'an-ro. Achí-de. ¹⁴Te ni ka'an Jesús: Vasa ká'an-ri tu'un máá-rí, ko ío ndaa tu'un ká'an-ri, chi jiní-ri ndénu vai-ri, te ndénu kí'in-ri. Ko róó, ni tú kájini-ro ndénu vai-ri, ni ndénu kí'in-ri. ¹⁵Máá-ró, cuenta cháa jíto ncha-ro ndasa ío. Ko ruu, tú jíto ncha-ri ndasa káa ni iin ñáyivi. ¹⁶Te nú ndúkú-rí ndasa káa, te kenda ndaa tu'un sá'a-ri, chi tú sá'a máá iin-ri, chi onde jíin máá Táa-ri, I'a ni tájí rúu vai-ri. ¹⁷Te yóso núu tutú ley máá-ró, ja nú ka'an uu testigo, te ío ndaa tu'un-ún. ¹⁸Ruu, ká'an ndaa-ri tu'un-ri. Te suni máá Táa-ri, I'a ni tájí rúu vai-ri, kúu inga testigo-ri.

Achí-ya. ¹⁹Te nì kaka'an-de jíin-yá: Ndénu kánchaa Táa-ro, áchí-de. Te nì ka'an Jesús: Tú kájinì-ro rúu ni Táa-ri. Te nú ní kájinì-ro rúu, suni kuni-ro Táa-ri núú, áchí-ya. ²⁰Tu'un yá'a nì ka'an Jesús nuu kásoko-í xu'ún nini sta'an-ya iní ve'e ij. Te tú ni iin-i ní tñn-i-ya, chí té cha'an-ga jaá hora-ya. ²¹Te nì ka'an tuku Jesús jíin-de: Ruu, chí ki'in-ri. Te nandúkú-ro rúu ko ndíso-ro kuáchi-ro kúu-ro, te mā kúu jaá koyo-ro núu kí'in-ri, áchí-ya. ²²Yúan-na te nì kaka'an chaa judío: Naja ká'an-de: Mā kúu jaá koyo-ro núu kí'in-ri. Á ka'ni-dé máá-de ja súan. Achí-de. ²³Te nì ka'an-ya jíin-de: Máá-ró íchi véé vái koyo-ro, te ruu chí onde nuu súkún vái-ri. Máá-ró kákuu chaa ñuyívi yá'a, ko ruu nasu cháa ñuyívi yá'a kúu-ri. ²⁴Ja yúan ní ka'an-ri jíin-ró, ja ndíso-ro kuáchi-ro kúu-ro. Chí nú tú kákandíja-ro já máá-rí kúu I'a, te kundiso ná'in-ró kuáchi-ro kúu-ro. Achí-ya. ²⁵Te nì kaka'an-de jíin-yá: Te róó, ndé chaa kúu-ro, áchí-de. Yúan-na te nì ka'an Jesús jíin-de: Máá-rí kúu ja ní ka'an-ri jíin-ró onde xnáñúú. ²⁶Te sikí máá-ró íó kua'a-gá tu'un ka'an-ri, jíin já kána jíin-ri nuu-ro. Ko I'a nì tájí rúu vai-ri kúu I'a ndaa. Te tu'un ká'an-ri nuu ñuyívi yá'a kúu tu'un nì jini so'o-ri nì ka'an máá-yá. Achí-ya. ²⁷Ko tú ní kájuku'un iní-de ja ká'an-ya tú'un máá Táa-yo jíin-de. ²⁸Yúan-na te nì ka'an Jesús: Onde nú nì kajata kaa-ró máá Sé'e chaa, yúan-na te kuni-ro já máá-rí kúu, te tú naún sá'a-ri ja máá-rí, chí ká'an-ri tu'un nì stá'an máá Táa-ri nuu-rí. ²⁹Chí I'a nì tájí rúu vai-ri kánchaa-ya jíin-rí. Tú

xndóo-ya rúu, chí sá'a ná'in-rí tínu játa'an iní máá-yá. Achí-ya. ³⁰Te ja ní ka'an-ya tú'un yá'a, te kua'a xáan-dé nì kákandíja-de-ya.

Se'e Dios jíin sé'e kui'na

³¹Te nì ka'an Jesús jíin cháa judío ja kákandíja-ún: Te nú kendoo nì'in-ró jíin tú'un-ri, te kuu-ró cháa skuá'a ndíja jíin-rí. ³²Te juku'un iní-ro jíin tú'un ndaa, te koo libre-ro sá'a tu'un ndaa-ún. Achí-ya. ³³Te nì kaka'an-de jíin-yá: Tata Abraham kákuu-ri, te tú kájatíñu kuti-rí nuu ní iin ñayívi. Naja ká'an-ro: Koo libre-ro, áchí-de. ³⁴Te nì ka'an Jesús jíin-de: Jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja táká chaa sá'a kuáchi, máni mozo kuáchi kúu-de. ³⁵Te iin mozo, tú kéndoo-de iní ve'e ní káni, ko se'e, chí kéndoo-i iní ve'e ní káni. ³⁶Núsáa te nú koo libre-ro sá'a máá Sé'e, te a nì kákuu libre ndíja-ró. ³⁷A jini-ri ja iin tata Abraham kákuu-ró, ko ka'ni-ro rúu kákuni-ro, chí tú káchu'un iní-ro tú'un ká'an-ri. ³⁸Ruu ká'an-ri tu'un nì jini-ri nuu Táa-ri. Te suni máá-ró kásá'a-ró tínu nì kajini so'o-ro núu táa máá-ró. Achí-ya. ³⁹Te nì kaka'an-de: Táa-ri kúu Abraham, áchí-de. Te nì ka'an Jesús: Te nú se'e Abraham kákuu-ró núú, te tínu nì sá'a Abraham suni sá'a máá-ró núú. ⁴⁰Nì jini so'o-ri tu'un ndaa nuu Dios, te nì ka'an-ri tu'un-ún jíin-ró. Ko máá-ró, kákuni-ro ká'ni-ro rúu. Ko nasu tínu súan ní sá'a Abraham. ⁴¹Máá-ró kásá'a-ró tínu máá táa-ro, áchí-ya jíin-de. Yúan-na te nì kaka'an-de: Máá-rí, tú ní kákaku téné-rí. Íó iin-ni táa-ri. Dios kúu-ya. Achí-de. ⁴²Te nì ka'an Jesús: Te

nú tǎa-ro kúu Dios, te kumani ndíja-ró jíin-rí núú. Chì onde nuu Dios nì kenda-ri. Na tú vai-ri ja máa-rí, chì máa-yá nì tájí-yá ruu vai-ri. ⁴³Naja tú kájuku'un inì-ro tú'un ká'an-ri núsáa. Kuachi ja tú kákanda-ró kúni so'o-ró tú'un-ri. ⁴⁴Máa-ró kákuu se'e tǎa-ro kuí'na. Te skíkuu-ró tínu kuní tǎa-ro kákuni-ro. Máa-de, nì ja'ni-dé ndiyi onde xnáñúú. Te tú ní kándij nì'in-de jíin tú'un ndaa, chì tú kuti ní iin tu'un ndaa ñú'un inì-de. Te nú ká'an-de tu'un xndá'ú, tu'un máa-de ká'an-de, chì ja xndá'ú ñáa kúu-de. Te onde chij máa-de káku taká tu'un tú'ún. ⁴⁵Ko ruu, ká'an-ri tu'un ndaa. Te ja yúan tú kákandíja-ró rúu. ⁴⁶Ndé iin róó ndini'in kuachi sikí-rí núsáa. Te nú ká'an ndaa-ri, naja tú kákandíja-ró rúu. ⁴⁷Ñayivi kákuu se'e Dios, káchu'un inì-i tu'un Dios. Ja yúan tú káchu'un inì máa-ró, chì nasu sé'e Dios kákuu-ró, áchí-ya jíin-de. ⁴⁸Yúan-na te nì kaka'an cháa judío: Ndaa káka'an-ri ja cháa ñuu Samaria kúu-ró, te tá'an-ro tachí, áchí-de jíin-yá. ⁴⁹Te nì ka'an Jesús: Tú tá'an-ri tachí, chì sua jándatu-ri nuu Tǎa-ri. Te máa-ró tú káka'an jíñú'ún-ró jíin-rí. ⁵⁰Te tú ndúkú-rí ja ndúñá'nu-ri. Dios kúu I'a sá'a, te ndé'é-yá ndasa káa. ⁵¹Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Nú ndé ñayivi skíkuu tu'un ká'an-ri, ma kúu kuti-í. Achí-ya. ⁵²Te cháa judío, nì kaka'an-de: Vina te nì kajini-ri ja tá'an-ro tachí. Abraham jíin cháa kájani tu'un Dios, nì kaji'i-de. Te róó áchí-ro: Ja skíkuu tu'un ká'an-ri, ma kúu kuti. ⁵³Nì jì'i tǎa-yo Abraham. Te ñá'nu-ga kúu-ró vásá

máa-de náún. Te suni nì kaji'i cháa nì jani tu'un onde sáa, te ndé cháa sá'a-ró máa-ró núsáa. Achí-de jíin-yá. ⁵⁴Te nì ka'an Jesús: Te nú ruu sáñá'nu-ri máa-rí, te nduñá'nu sáni-ri núú. Máa Tǎa-ri kúu I'a sáñá'nu ruu. Te máa-ró káka'an-ro ja I'a-ún kúu Dios máa-ró. ⁵⁵Te tú kájinì kuti-ro núu-yá. Ko ruu, chì jiní-ri nuu-yá. Nú ká'an-ri jíin-ró ja tú jiní-ri-ya, te kuu-ri cháa xndá'ú ñáa nátu'un máa-ró jíná'an-ró núú. Ko jiní ndija-ri-ya. Te skíkuu-ri tu'un ká'an-ya. ⁵⁶Tǎa-ro Abraham, nì kusij inì-de kunì-de kivì cháa-ri. Te a nì jinì-de. Te a nì kusij inì-de. Achí-ya. ⁵⁷Yúan-na te nì kaka'an cháa judío jíin-yá: Aa, ni té koo-ga-ro úu xiko uxi kuia, te a nì jinì-ro núu Abraham náún, áchí-de. ⁵⁸Te nì ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró: A ío-ri onde ná té kaku-ga Abraham, áchí-ya. ⁵⁹Yúan-na te nì kaki'in-de yuu ja kuá'a-de-ya. Ko máa Jesús nì sa'í-ni-ya. Te nì kenda-ya inì ve'e iì. Te nì ja'a-ya sáva ma'ñú-de, te kua'an-ni-ya.

Cháa nì kaku kuáa

9 Te nini kua'an-ya, te nì jinì-ya núu iin cháa kuáa onde kivì nì kaku-de. ²Te cháa káskuá'a jíin-yá, nì kajika tu'un-de-ya: Maestro, naja ní kaku kuáa cháa yá'a. Kuachi máa-de xí kuáchi tǎa-de kúu náún, áchí-de. ³Te nì ka'an Jesús: Nasu kuáchi máa-de, ni nasu kuáchi tǎa-de kúu. Chì sua ja ná sátiñu ndijin Dios jíin-de. ⁴Kánúú sá'a-ri tínu I'a nì tájí rúu vai-ri, nini ío ndúú. Chì nú ná kuáa, te ma kúu sátiñu-yó. ⁵Nini kánde-ri inì

ñuyívi, te luz ñuyívi kúu-ri. Achí-ya. ⁶Súan nì ka'an-ya. Te nì tivì s'í'v'í-yá nuu ñú'un. Te nì sá'a-ya ndé'yu jíin tís'í'v'í-yá-ún. Te nì j'i'i-yá nde'yu-ún sikì ndúchi cháa kuáá-ún. ⁷Te nì ka'an-ya jíin-de: Kuá'án, te nakiti nuu-ro iní pila Siloé (ja kuní ka'an, ndajá'a). Te nì kee-de kua'an-de. Te nì nakiti nuu-dé, te nì ndundijin-ni nuu-dé vai ndii-de. ⁸Yúan-na te taká tá'an-de, jíin taká ja á nì kajini ja cháa kuáá kúu-de núú, nì kajika tu'un tá'an: Á nasu cháa yá'a kúu ja ncháa-ni te jikán caridad núú, áchí. ⁹Te sava nì kaka'an: Suu-de kúu, áchí. Te sava tuku nì kaka'an: Súan jíto-de nátu'un cháa-ún, áchí. Ko máa-de nì ka'an-de: Máa-rí kúu, áchí-de. ¹⁰Yúan-na te nì kajika tu'un-ún-de: Ndasa nì nanuña nduchi-ro núsáá, áchí. ¹¹Te nì ka'an-de: ñin cháa nání Jesús, nì sá'a-de nde'yu. Te nì j'i'i-dé nduchi-rí. Te nì ka'an-de jíin-rí: Kuá'án nuu pila Siloé, te nakiti nuu-ro, áchí-de. Te nì ja'an-ri, te nì nakiti nuu-rí, te nì ndundijin-ni nuu-rí, áchí-de. ¹²Yúan-na te nì kaka'an jíin-de: Ndénu kándeé cháa-ún, áchí. Te nì ka'an-de: Nā kútuní, áchí-de. ¹³Yúan-na te nì kajanchaka cháa nì kakuáá-ún nuu fariseo. ¹⁴Te kivì ndétatú kúu kivì ní sá'a Jesús nde'yu-ún ja ní nakuña-ya ndúchi-dé. ¹⁵Te fariseo, suni nì kajika tu'un ndasa nì ndundijin nuu-dé. Te nì ka'an-de jíin: Nì j'i'i-dé nde'yu sikì ndúchi-rí, te ní nakiti nuu-rí, te nì ndundijin-ni nuu-rí, áchí-de. ¹⁶Yúan-na te sava fariseo nì kaka'an: Cháa-ún, nasu ondé nuu Dios vai-de, chí tú chíñú-ún-de

kivì ndétatú, áchí. Ko nì kaka'an sava-ga: Nú ñin cháa ío kuachi kúu-de, te ndasa kuu sá'a-de taká tuni yá'a, áchí. Te nì kastátá'an máa jíná'an. ¹⁷Te nì kaka'an tuku jíin cháa kuáá-ún: Róó, ñaún kachí-ro sikì cháa nì nakuña nduchi-ro núsáá, áchí. Te máa-de nì ka'an-de: ñin cháa jáni tu'un Dios kúu-de, áchí-de. ¹⁸Ko tú ní kákandija judío ja á nì ndundijin nuu-dé ni ja ní kuu-de cháa kuáá núú. Te nì kakana xini táa náa cháa ja ní ndundijin nuu. ¹⁹Te nì kajika tu'un-ún-de: Yá'a kúu se'e-ró, ja ní kaku kuáá kaka'an-ro náún. Núsáá te ndasa nì ndundijin nduchi-dé vina, áchí. ²⁰Te nì kaka'an táa-de: Kájini-ri ja cháa yá'a kúu se'e-ri, ja ní kaku kuáá núú. ²¹Ko tú kajini-ri ndasa nì ndundijin nuu-dé vina. Ni tú kájini-ri ndé cháa nì nakuña nduchi-dé. Kaka tu'un máa-ró-de, chi cháa ñá'nu kúu-de, te ná kástu'un máa-de ja máa-de. Achí-de. ²²Súan nì kaka'an táa-de, chí káyuu'-de kájito-de judío. Chí judío, a nì kasánda ja nú ndé ñayivi ká'an nda ja máa-yá kúu Cristo, te kiñ'in-i ki'in-i yata vé'e sinagoga. ²³Ja yúan ní kaka'an táa-de: A ñá'nu-de, kaka tu'un máa-ró-de, áchí-de. ²⁴Yúan-na te inga jínu nì kakana xini cháa nì kakuáá-ún. Te nì kaka'an jíin-de: Ná nákana jaa-ró Dios, chí cháa yúan a kájini-yo já cháa ío kuachi kúu-de, áchí. ²⁵Yúan-na te máa-de nì ka'an-de: Nú ío kuachi-de xí ñaún, tú jiní-ri. Ko ío ñin ja jiní-ri. Chí cháa kuáá ní kuu-ri núú, te vina nì ndundijin nuu-rí. Achí-de. ²⁶Te nì kajika tu'un tuku-de:

Ndasa ni sá'a-de jíin-ró. Ndasa ni nakuña-de nduchi-ro núsáa vii. Achí. ²⁷Te ni ka'an-de jíin: A ni kuu ni kastu'ún-rí nuu-ro te tú káchu'un ini-ro. Naja kákuni-ro kúni so'o-ró ingá jínu. Suni skuá'a-ró jíin-de kákuni-ro náún. Achí-de. ²⁸Te ni kakiti ini nuu-dé. Te ni kaka'an jíin-de: Máa-ró skuá'a-ró jíin-de. Ko ruu, chi káskuá'a-rí tu'un Moisés. ²⁹Kájini-ri ja ní ka'an Dios jíin Moisés. Ko chaa jian, tú kájini-ri ndénu vái-de, áchí. ³⁰Te ni ka'an máa chaa-un: Náa ini-ri ja súan káka'an-ro, chi vasa ni nakuña-de nduchi-rí te tú kájini-ro ndénu vái-de. ³¹Te a kájini-ro já Dios tú jini so'o-ya ká'an ñayivi ío kuachi. Ko nú ndé iin ñayivi chíñú'ún-i Dios te sá'a-i ja kuní-ya, nuu ñayivi-ún jini so'o-ya. ³²Onde ní vái-yó na tú ní kájini so'o kuti-yo já iin chaa nakuña-de nduchi ingá chaa ni kaku kuáa. ³³Te chaa yúan, nú tú vai-de onde nuu Dios, te ma kúu kuti sá'a-de núú. Achí-de. ³⁴Te ni kaka'an judío: Róó, chi ío kuachi-ró onde kivi ní kaku-ró, te stá'an-ro tú'un nuu máa-rí náún, áchí jíin-de. Te ni kakeñi'in-de kua'an-de. ³⁵Te ni jini tu'un Jesús ja ní kakeñi'in-de kua'an-de, te ni nani'in-yá-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Á kándija-ró Sé'e Dios, áchí-ya. ³⁶Te ni ka'an-de: Ndé chaa kúu-de náva'a kandija-ná-de vii, táta, áchí-de. ³⁷Te ni ka'an Jesús jíin-de: A ni jini-ro núu-yá. Te chaa ká'an jíin-ró, máa-yá kúu, áchí-ya. ³⁸Te ni ka'an-de: Kándija-ná Táta, áchí-de, te ni chíñú'ún-de-ya. ³⁹Te ni ka'an Jesús: Vai-ri ini ñuyivi yá'a ja nákuñdii-ri siki ñayivi. Náva'a taká ja kakuáa,

te ndundijin nuu, te taká ja ndijin nuu, te kukuáa. Achí-ya. ⁴⁰Te ká'jin sava fariseo jíin-yá. Te ni kajini so'o tu'un yá'a. Te ni kaka'an jíin-yá: Suni chaa kuáa kákuu-ri náún, áchí. ⁴¹Te ni ka'an Jesús jíin: Nú chaa kuáa kákuu-ró, te ma kóo kuachi-ró núú. Ko vina chi ni kaka'an-ro, kájini-ri, áchí-ro, te ja yúan kéndoo kuachi-ró jíin-ró.

Tu'un máa-yá jíin ríi

10 Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nú ndé chaa tú kivi-de ichi yujákú ríi, chi sasua kaa-de kivi-de inga lado, chaa-ún kúu natoó jíin ñaku'i'ná. ²Ko chaa kivi ichi yuxé'é, chaa-ún kúu chaa ndíto ríi. ³Te chaa ndíto yuxé'é, júña-de yuxé'é já kivi chaa-ún. Te ríi-ún, kájini so'o-ti já ká'an-de. Te kána-de xiní ríi máa-de jíin sí'ví-tí, te kíñi'in-de-ti. ⁴Te nú ni kíñi'in-de taká ríi máa-de, te yóxnúu-de nuu-tí. Te máa ríi-ún káindikjin-ti-dé, chi kánakuni-ti ká'an-de. ⁵Ko ma kúndikjin-ti yatá iin chaa jiká, chi sua kunu-ti koto-ti-dé, chi tú kájini-ti modo ká'an chaa jiká-ún, áchí-ya. ⁶Ni ka'an Jesús tu'un yatá yá'a jíin-de. Ko tú ní kájuku'un ini-de jíin tú'un ni ka'an-ya jíin-de. ⁷Te ni ka'an tuku Jesús jíin-de: Jandaa ká'an-ri jíin-ró jiná'an-ró: Máa-rí kúu nátu'un yujákú ríi. ⁸Taká chaa ni kikoyo xna'an-ga vásá ní chaa-ri, ñatoó jíin ñaku'i'ná kákuu-de, ko tú ní kájandatú ríi-ún modo ni kaka'an-de. ⁹Máa-rí kúu nátu'un máa yuxé'é. Nú ndé ñayivi kivi ichi-rí, kaku-i. Te kivi-i te ndenda-i, te ni'in-í icha kee-í. ¹⁰Iin ñaku'i'ná, máni ja saku'i'ná-de, te

ka'ni-dé, te xnáa-dé vai-de. Ko ruu, chi vai-ri ja ná kúchaku-i, te suni kuchaku jínú'ún-i. ¹¹Máá-rí kúu I'a ndíto va'a rií. Nú ndé cháa ndíto va'a-de rií, cháa-ún koto-de-ti vasa kuu-de jíin-tí. ¹²Ko iin cháa kí'in ya'u, tú ndíto va'a-de rií, chí nasu ríí máá-de kákuu-ti. Te nú ni jini-de ja vái yi'i, te xndóo-de rií katiin-ún-tí, te skuní io rií. ¹³Te cháa kí'in ya'u-ún, jínu-de, chí máni cháa kí'in ya'u kúu-de, te tú kúndá'u iní-de rií. ¹⁴Máá-rí kúu I'a ndíto va'a rií. Te jini-ri nuu táka rií-ri. Te máá-tí, kájiní-ti rúu. ¹⁵Nátu'un máá Táa-ri jini-ya rúu, te máá-rí jini-ri nuu Táa-ri. Te cháa iní-ri kuu-ri ja ríí-ri. ¹⁶Suni nãva'a-ri yaku-ga rií. Ko sñin sñin jakú ká'iin-ti. Te jínu nú'ún ja kíkí'in-ri kiti-ún, te kuni so'o-ti tú'un ká'an-ri. Te koo iin-ni tikuní-ti. Te iin-ni ja kóto-ti. ¹⁷Kúndá'u iní Táa-ri ruu, chí cháa iní-ri kuu-ri náva'a naschakú-ri máá-rí. ¹⁸Ni iin ma kúu ka'ni rúu, chí máá-rí kúu ja já'a tu'un kuu-ri. Nú kuní-ri, te kuu kuu-ri, te nú kuní-ri, te kuu nachaku-ri, chí súan ío fuerza-ri. Tiñu yá'a ni tá'u máá Táa-ri nuu-rí. Achí-ya. ¹⁹Te judío ni kastátá'an tuku sikí tú'un yá'a. ²⁰Te kua'a, ní kaka'an: Tá'an-de tachí káni, te kátachi-dé. Naja kájiní so'o-ró tú'un ká'an-de, achí. ²¹Te sava-ga ni kaka'an: Nasu tú'un cháa kátachi ká'an-de. Kuu nakuña iin tachí káni nduchi cháa kuáa náun. Achí.

Sikí ja kití iní judío nuu Jesús

²²Te ni kuu kivi víko ja ndúndoo ndatíñu iní ñuu Jerusalén. Te tiempo viko vjín kúu. ²³Te

Jesús, kua'an-ya, vai-ya iní ve'e ií, iní portal Salomón. ²⁴Te cháa judío, ni kandutíyúu-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Nasaa kivi sténdatu-ró iní-ri. Te nú máá-ró kúu Cristo, kachí káji núu-rí jíiná'an-ri, achí-de. ²⁵Te ni ka'an Jesús jíin-de: A ni kastu'ún-rí nuu-ro te tú kákandíja-ró. Taká tiñu ja sá'a-ri jíin sí'ví Táa-ri, yuán kúu ja káka'an ndaa tu'un-ri. ²⁶Tú kákandíja-ró, chí nasu ríí máá-rí kákuu-ró, nátu'un ni ka'an-ri jíin-ró. ²⁷Ríi-ri, chí kájanatú-ti tú'un ká'an-ri. Te máá-rí jini-ri-ti jíiná'an-ti, te káindikin-ti rúu. ²⁸Te kuchaku-ti ní káni sá'a-ri. Te ma náa kúti-tí. Te ni iin ñayivi ma kúu kuancháa-i-ti ndá'a-rí. ²⁹Máá Táa-ri ni ja'a-ya-tí nuu-rí. Te nã'nu-ga kúu-ya vásá táka ñayivi. Te tú ni iin ñayivi kúu kuancháa-i-ti ndá'a Táa-ri. ³⁰Máá-rí jíin Táa-ri, iin-ni kákuu-ri, achí-ya. ³¹Yúan-na te cháa judío, ni kaki'in tuku-de yuu ja kuá'a-de-ya. ³²Te ni ka'an Jesús jíin-de: Ni stá'an-ri kua'a tiñu va'a nuu-ro cuenta Táa-ri. Kuachi ndé iin tiñu-ún kúu ja kuá'a-ró yúu rúu núsáa. Achí-ya. ³³Te ni kaka'an cháa judío: Nasu sikí tiñu va'a kúu ja kuá'a-yó yúu róó, chí kuachi ja ká'an ndíva'a-ró. Chí róó, cháa kúu-ró. Te sá'a-ró ja Dios kúu-ró. Achí-de jíin-yá. ³⁴Te ni ka'an Jesús: Á nasu yóso tú'un núu ley máá-ró: Ni ka'an-ri ja súni Dios kákuu-ró, achí. ³⁵Chí ni táji Dios tu'un-ya kuá'an nuu sáva cháa. Te ni skúnání-yá-de Dios. Te ma kúu ské'ichi-yo tutú ií. ³⁶Núsáa te naja káka'an máá-ró ja tú'un ndíva'a kúu ja ní ka'an-ri ja Sé'e Dios kúu-ri. Chí máá Táa-ri ni

teta'an ndoo-ya rúu, te ni tájí-yá wu vai-ri. ³⁷Te nú tú sá'a-ri tínu Táa-ri, ma kándíja-ró rúu. ³⁸Ko nú sá'a-ri, vasa tú kándíja-ró rúu, ko ná kándíja-ró tínu-ún náva'a kuni-ro te kandíja-ró já máá Táa-ri kánchaa-ya jíin-ri, te máá-ri jíin máá Táa-ri, áchí-ya jíin-de. ³⁹Yúan-na te inga jínu kándúkú ndéé-de katiin-de-ya. Ko ni kuxio-ya núu-dé kua'an-ya. ⁴⁰Te ni naxíó káva Jesús kua'an-ya ingá lado yucha Jordán, nuu ní skuánducha núu Juan. Te ni kanchaa-ya yúan. ⁴¹Te ni kikoyo kua'a xáan ñáyivi núu-yá. Te ni kaka'an-i: Juan, jandáa tú ní sá'a-de ni iin tuni. Ko ío ndaa taká tu'un ni ka'an-de cuenta chaa yá'a. Achí-i. ⁴²Te kua'a xáan-í ni kakandíja-i-ya yúan.

Já ní nachaku Lázaro

11 Te kú'u iin chaa nání Lázaro ñuu Betania, nuu kúu ñuu María jíin kú'u-ña Marta. ²Te María-ún kúu ja ní chí'i aceite máá Jító'o-yo, te ni nasi'ichí-ña já'a-yá jíin íxi xiní-ña. Te chaa kú'u-ún kúu kua'a-ña Lázaro. ³Te kua'a-de-ún, ni katáji-ña tú'un kua'an nuu-yá: Táta, kuni so'o-ní, chaa ja maní-ní jíin, kú'u-de, áchí-ña. ⁴Te ni jini so'o Jesús. Te ni ka'an-ya: Kue'e yá'a, nasu kué'e kuu-de kúu. Chí sua sá'a ja ná nákana jaa-i Dios, náva'a nduá'nu Se'e Dios sá'a máá kué'e-ún. Achí-ya. ⁵Te kúmanj Jesús jíin Marta jíin kú'u-ña jíin Lázaro. ⁶Te nuu ní jini tu'un-ya já kú'u-de, te ni kendo-ya yúan uu kivi núu kánchaa-ya-un. ⁷Yúan-na, te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Ná kí'on ñuu Judea inga jínu, áchí-ya. ⁸Te chaa

káskuá'a-ún ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, vina a kándúkú ndéé cháa judío kua'a-de yuu ní. Te inga jínu kí'in-ní yúan náún. Achí-de. ⁹Te ni ka'an Jesús: Á tú ío uxí uu hora iin ncháka. Chaa ja jáka ndúú, tú skáchi'i-de ja'a-dé, chí kúndijin nuu-dé ñuyívi yá'a. ¹⁰Ko chaa jáka akuáa, skáchi'i-de ja'a-dé, chí tú kúndijin nuu-dé, áchí-ya. ¹¹Súan ni ka'an-ya. Te vasa ní ka'an tuku-ya jíin-de: Amigo-yo Lázaro kixí-de. Kí'in-ri ja xndúko-ri-de nuu kixí-de. Achí-ya. ¹²Yúan-na te ni kaka'an chaa káskuá'a jíin-yá: Táta, nú kixí-de te nduva'a-de, áchí-de. ¹³Ko súan ni ka'an Jesús ja á ni jí'i-de. Te máá-de ni kajani ini-de ja kixí ndija-de. ¹⁴Yúan-na te ni ka'an káji Jesús jíin-de: A ni jí'i Lázaro, áchí-ya. ¹⁵Te kúsi ini-ri ja róó jíná'an-ró, ja tú ní kánchaa-ri yúan, náva'a kandíja-ró. Ko vina ná kí'on núu-dé. Achí-ya. ¹⁶Yúan-na te Tomás, chaa nání Dídimó, ni ka'an-de jíin tá'an-de, chaa káskuá'a: Suni ná kí'in-yo náva'a ná kúu ta'an-yo jíin-de, áchí-de. ¹⁷Te ni chaa Jesús, te ni jini-ya já ní kuu kuun kivi já á ni yuji Lázaro. ¹⁸Te ñuu Betania kánchaa yani jíin ñuu Jerusalén, nátu'un uní kilómetro suu súan-ni kúu. ¹⁹Te kua'a ñáyivi judío, ni kikoyo-i nuu Marta jíin núu María, ja kaka'an-i tu'un ndéé ini jíin-ña já kuá'a-ña. ²⁰Yúan-na te ni jini tu'un Marta ja vái Jesús. Te ni kenda-ña kuáta'an-ña-yá. Ko María, ni kendo-ña ini ve'e. ²¹Te ni ka'an Marta jíin Jesús: Táta, nú ní kánchaa-ní yá'a te ma kúu kua'a-ná núu. ²²Te suni vina jini-ná ja taká ja jikán-ní nuu Dios, te kua'a-ya núu-ní,

áchí-ña. ²³Te nì ka'ān Jesús jíin-ña: Nachakū kuā'a-ró, áchí-ya. ²⁴Te nì ka'ān Marta jíin-yá: A jiní-ná ja náchakū-de kivi náchakū taká ndiyi onde ná jínu ñuyívi, áchí-ña. ²⁵Te nì ka'ān Jesús: Máá-rí kúu l'a sá'a ja náchakū jíin já kúchakū ní káni. Ja kándíja ruu, vasa a nì jil'i, ko nachakū. ²⁶Te nú ndé ñayivi chakú-i te kándíja-i ruu, mā kúu kuti-í. Á kándíja-ró tú'un yá'a xí túu. Achí-ya jíin-ña. ²⁷Te nì ka'ān-ña jíin-yá: Jaan Táta. A nì kandíja-ná ja máá-ní kúu Cristo, Se'e Dios, ja kii inì ñuyívi, áchí-ña. ²⁸Te súan nì ka'ān-ña. Te nì kee-ña kuá'an-ña. Te nì kana sa'lí-ña xiní kú'u-ña María: Máá Maestro, a nì chaa-ya, te kána-ya xiní-ro, áchí-ña. ²⁹Te María, ja ní jini so'o-ña, nì ndukuiñi yachi-ña, te kua'an-ña núu-yá. ³⁰Ko Jesús, té ja-ga-ya onde ñuu, chi nì ndoo-ni-ya kánchaa-ya núu ní jata'an Marta-ún-ya. ³¹Te káxiukú ñáyivi judío inì ve'e jíin María, kaka'an-i tu'un ndéé iní jíin-ña. Te nì kajini-i ja ní ndukuiñi yachi-ña kuá'an-ña. Te nì kajindikin-i-ña, chi nì kaka'an-i: Onde yuv'e'e añú kuánde'e-ña yúan. ³²Ko nì ja María nuu kánchaa Jesús. Te nì jini-ña núu-yá. Te nì jukuñi jítí-ña núu já'a-yá. Te nì ka'ān-ña jíin-yá: Táta, nú ní kánchaa-ní yá'a, te mā kúu kuā'a-ná núu, áchí-ña. ³³Yúan-na te nì jini Jesús ja ndé'e-ña jíin já kánde'e ñayivi judío vai koyo jíin-ña. Te nì jaka nuu inì-ya. Te nì ndukuí'a inì-ya. ³⁴Te nì ka'ān-ya: Ndénu ní chindee-ró-de, áchí-ya. Te nì kaka'an-ña jíin-yá: Ña'an-ní te kuni-ní, áchí-ña. ³⁵Te nì nde'e Jesús. ³⁶Yúan-na te nì kaka'an ñayivi judío: Nde'é ná xáan ní kundá'ú inì-de

chaa-ún, áchí-i. ³⁷Ko nì kaka'an sava-i: Bueno nì nakuña chaa yá'a nduchi chaa kuáa. Á tú ní kuu sá'a-de ja má kúu Lázaro núu, áchí-i. ³⁸Te nì ndukuí'a tuku inì Jesús. Te nì chaa-ya yuv'e'e añú-ún. Te in yau kava kúu. Te jiká yú'u yaú-ún ndasú in yuu. ³⁹Te nì ka'ān Jesús: Chaxio yuu jían jíná'an-ró, áchí-ya. Te Marta, kuā'a chaa nì jil'i-ún, nì ka'ān-ña jíin-yá: Táta, a já'an xiko-de, chí a nì kuu kuun kivi yínduji-de, áchí-ña. ⁴⁰Te nì ka'ān Jesús jíin-ña: Nasu ní ka'ān-ri jíin-ró ja nú kándíja-ró te kuni-ro já ndúñá'nu Dios náún, áchí-ya. ⁴¹Yúan-na te nì kachaxio-i yuu núu kánde'e ndiyi-ún. Te Jesús, nì ndakoto-ni-ya íchi ándíví. Te nì ka'ān-ya: Táta, ná kúta'u-ná nuu-ní ja jini so'o-ní tu'un ká'an-ná. ⁴²Te jiní-ná ja jini so'o nán'ín-ní tu'un ká'an-ná, ko ká'jin kua'a ñáyivi yá'a. Ja yúan súan nì ka'ān-ná náva'a ná kándíja-i ja máá-ní nì tájí-ní náá vai-ná, Achí-ya. ⁴³Te súan nì ka'ān-ya. Te nì ka'ān jaa-ya: Lázaro, ña'an tíkenda, áchí-ya. ⁴⁴Te chaa ja á nì jil'i, nì kenda-de, te yísukun ndá'a-dé s'i'in-de jíin sá'ma cinta. Te nuu-dé yísukun in sa'ma. Te nì ka'ān Jesús jíin-i: Ndájí-de, te sía-ro-dé ná kí'in-de, áchí-ya. ⁴⁵Yúan-na te kua'a ñáyivi judío ja ní kikoyo nuu María-ún, nì káandíja-i-ya. Chi nì kajini-i tíñu nì sá'a Jesús. ⁴⁶Ko sava-i nì kaja'an-i nuu cháa fariseo. Te nì kakastu'ún-i ndasa nì sá'a Jesús.

Ja ní kanatiin tu'un tá'an sikí Jesús

⁴⁷Yúan-na te sutu ñá'nu jíin cháa fariseo, nì kakutútú-de. Te nì kanda'tu'ún-de: Ndasa sá'a-yó,

chi cháa yá'a xaan sá'a-de tuni.
⁴⁸Chi nú sía-yo-dé, te ndivii ñáyivi kándíja-i. Te chakoyo cháa ñuu Roma, te xnáa-dé ñuu-yo ondé jíin ñáyivi-yo, áchí-de. ⁴⁹Te iin tá'an-de nání-de Caifás, cháa-ún kúu-de máá sutú ñá'nu-ga kuia-ún, ni ka'an-de jíin: Róo tú kájiní kuti-ro. ⁵⁰Ni tú kájuku'un ini-ro já kánúú kúu iin cháa ja sikí ñáyivi, nasu já náa ndíivii ñáyivi jíná'an-i, áchí-de. ⁵¹Ko tu'un yá'a, na tú ní ka'an-de ja máa-de. Chi ja kúu-de máá sutú ñá'nu-ga kuia-ún, te ni jani-de tu'un ja kúu Jesús ja sikí ñáyivi. ⁵²Te nasu máá iin ja ñáyivi yúan, chi suni ja nástútú-yá se'e Dios ja ní kajicha nuu-i jíná'an-i. ⁵³Yúan-na te onde kivi-ún ni kandatu'ún-de ja ká'ni-dé-ya. ⁵⁴Yúan-na te tuká ní jika ndijin Jesús nuu cháa judío, chi ni kenda-ya yúan kua'an-ya iin ñuu nání Efraín nuu ío yani ñu'un té'é. Te ni kendo-ya yúan jíin cháa káskuá'a jíin-yá. ⁵⁵Te a ni kuyani viko Pascua ñáyivi judío. Te kua'a-í ni kákaa-i kua'an-i ñuu Jerusalén, náva'a sándoo-i máa-i xna'an-ga vasa kéjá'á víko Pascua. ⁵⁶Te kánandúkú-i Jesús. Te kájiká tu'ún tá'an-i ini ve'e i: Ndasa jáni ini-ro. Chaa-de viko yá'a xí túu. Achí-i. ⁵⁷Te sutu ñá'nu jíin cháa fariseo, ni katá'ú-de tiñu ja nú ndé iin-i jiní-i ndénu kánde-ya, ná kástu'ún-i náva'a tiin-de-ya.

Ja ní ji'i María ja'a Jesús jíin perfume

12 Te iñu kivi já té kejá'á-ga viko Pascua, te ni cháa Jesús ñuu Betania nuu kánchaa Lázaro cháa ni ji'i te ni nachaku-de

ja ní kuu-de ndíyi núú. ²Te ni kaja'a-de ndeyu ní kuxíni-ya yúan. Te Marta ni jani-ña kó'o. Te Lázaro kúu iin cháa yée staa jíin-yá. ³Yúan-na te ni ki'in María iin libra perfume ita nardo ja ncháa ya'u. Te ni ji'i-ñá ja'a Jesús, te ni nasi'ichí-ña já'a-yá jíin íxi-ñá. Te ní iní ve'e-ún, ni jicha xiko perfume. ⁴Te iin cháa skuá'a jíin-yá, nání-de Judas Iscariote, se'e Simón, te kuu-de cháa nastúu-de-ya. Te ni ka'an-de: ⁵Naja tú ní kúya'u perfume yá'a ja uní ciento peso, te kua'a-yó núu ñáyivi ndá'ú núú. Achí-de. ⁶Súan ni ka'an-de, nasu já kúndá'ú ini-de ñáyivi ndá'ú, chi sua cháa kuí'ná ní kuu-de. Te ni kuu-de tesorero, te jánchaa-de ja kájakin-i-ún. ⁷Yúan-na te ni ka'an Jesús: Sía-ña, chi sikí kivi yúji-ri kúu ja chíva'a-ña yá'á. ⁸Chi nene káxiukú ñáyivi ndá'ú jíin-ró, ko nuu, na tú nene kánchaa-ri jíin-ró. Achí-ya. ⁹Yúan-na te kua'a ñáyivi judío, ni kajini tu'un-i ja kánchaa-ya yúan. Te ni chakoyo-i. Ko nasu máá iin Jesús vai nde'é-i, chi suni nde'é-i nuu Lázaro kákuñi-i. Chi a ni ji'i-de te ni nachaku-de. ¹⁰Ko sutu ñá'nu, ni kandatu'ún-de ja súni ka'ni-dé Lázaro. ¹¹Chi kua'a ñáyivi judío, ni kenda-i kaja'an-i, te káandíja-i nuu Jesús ja sikí Lázaro.

Ja ní kivi Jesús ñuu Jerusalén

¹²Te inga kivi xian, ni chakoyo kua'a ñáyivi víko-ún. Te ni kajini tu'un-i ja vái Jesús ñuu Jerusalén. ¹³Te ni káki'in-i numa yukú ñuu. Te ni kenda koyo-i kuata'an-i-ya. Te ni kákana jaa-i: Xáán va'a I'a kúu-ya. Ná nákana jaa-yó-yá chi ndíso-ya

tíñu máá Tatá Dios. Máá Rey ñayivi Israel kúu-ya. Achí-i. ¹⁴Te ñi ñi'ín Jesús iin burro jáá. Te ñi jungoo-ya sikí-tí nátu'un ká'an tutu: ¹⁵Sesí'í ñuu Sion, ma yú'ú-ro. Yá'a nde'é-ró vái Rey máá-ró, yóso-yá iin burro jáá, áchí. ¹⁶Onde xnañúu te tú ní kájuku'un iní chaa káskuá'a jíin-yá jíin tíñu yá'a. Ko onde ná ñi nduñá'nu Jesús, yúan-na te vásá ní kanuku'un iní-de tu'un yóso sikí máá-yá, jíin já ní kásá'a-de tíñu yá'a jíin-yá. ¹⁷Te ñayivi ká'iin jíin-yá, ñi kaka'an ndaa-i ndasa ñi kana-ya xiní Lázaro yuvé'e añú, te ndasa ñi nachaku-de ja á ñi jíi'-de. ¹⁸Ja yúan ní kenda koyo kua'a-gá-i, ñi kajata'an-ya. Chi ñi kajini tu'un-i ja ní sá'a-ya tuní yá'a. ¹⁹Ko chaa fariseo ñi kaka'an máá-de: Vina te a kájiní-yo já má kúu kasu kuti-ro. Yúan nde'é-ró, ja ndívii ñayivi ká'a'an-i yata-dé.

Ñayivi ñuu Grecia ndúkú-i Jesús

²⁰Te suni yaku ñayivi ñuu Grecia ñi kaka-i kuachiñ'ún-i kivi víko-ún. ²¹Ñayivi-ún, ñi jakoyo-i nuu Felipe chaa ñuu Betsaida ndañúu Galilea. Te ñi kaka'an nda'ú-i jíin-de: Táta, nde'é-ná nuu Jesús kákuni-ná, áchí-i. ²²Te ñi ja'an Felipe, ñi kastu'ún-de nuu Andrés. Yúan-na te Andrés jíin Felipe ndendúu ñi kakastu'ún-de nuu Jesús. ²³Te ñi ka'an Jesús jíin-de: A ñi jaá hora ja nduñá'nu máá Sé'e chaa. ²⁴Jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja iin nuní trigo nú tú jungava nuu ñú'un te kuu, te máá iin-ni kendoo. Ko nú kuu, te kua'a xa'an nuní nandea. ²⁵Nú ndé chaa kúnda'ú iní-de máá-de, te naa-dé. Ko nú ndé chaa tú chíñ'ún-de máá-de iní ñuyívi

yá'a, te kuchaku-de ní káni. ²⁶Nú ndé iin chaa kuní kuatíñu nuu-ri, ná kúndikin-de ruu. Te nuu kunchaa-ri yúan kunchaa chaa játiñu nuu-ri-ún. Te nú ndé iin-de játiñu-de nuu-ri, te koo ja jíñ'ún Táa-ri nuu-dé. ²⁷Te vina ndúku'á iní-ri. Te á ka'an-ri: Táa, nama-ní náá nuu túnd'ó hora yá'a, achí-ri xí túu. Ma kúu, chi ja sikí hora yá'a kúu ja vái-ri. ²⁸Táa, ná nákana jaa-i ní sá'a-ní, áchí-ya jíin Dios. Yúan-na te ichi ánd'ví ní kenda iin tu'un: A ñi kanakana jaa-i ruu ñi sá'a-ri. Te nakana jaa-i ruu inga jínu sá'a-ri, áchí. ²⁹Te ñayivi ká'iin yúan, ñi kajini so'o-i te ñi kaka'an-i ja tája kúu. Te sava-ga-i, ñi kaka'an-i: Ñi ka'an iin ndajá'a Dios jíin-de, áchí-i. ³⁰Te ñi ka'an Jesús: Tú vai tu'un yá'a ja sikí rúu, chi sua ja máá-ró jíná'an-ró. ³¹Vina kúu ja ndúni'in kuachi sikí ñuyívi yá'a. Vina kúu ja kenda ja kúñá'nu iní ñuyívi yá'a ki'in. ³²Te ruu, nú a ñi ndíta kaa-ri iní ñuyívi te kana-ri xiní ndívii ñayivi kíkoyo-i nuu-ri, áchí-ya. ³³Tu'un yá'a ñi ka'an-ya já stá'an-ya ndasa kuu-ya. ³⁴Te ñi kaka'an ñayivi-ún jíin-yá: Kájiní-ná ja kendo Cristo ní káni, áchí tutu ley. Te naja ká'an-ní ja jínu ñú'ún kuíta kaa máá Sé'e chaa núsáá. Te ndéja kúu máá Sé'e chaa-ún. Achí-i. ³⁵Yúan-na te ñi ka'an Jesús: Yaku-na kivi kunchaa máá luz jíin-ró jíná'an-ró. Kaka nini ío ndijin náva'a tú kuñaa núu-ro. Chi chaa jíka ñuñáa, na tú jiní-de ndénu kí'in-de.

Ja tú kákandíja chaa judío

³⁶Kandíja nuu máá luz nini kanchaa-ya jíin-ró, náva'a ná ndúu-ró sé'e luz, áchí-ya jíin-i.

Súan ni ka'an Jesús. Te ni kee-ya kuá'an-ya. Te ni sa'í-ni-ya núu-í jíná'an-i. ³⁷Ko vasa ni sá'a-ya kuá'a tuni nuu-í, ko tú ní kákandíja-i-ya. ³⁸Náva'a skíkuu tu'un ni ka'an Isaías chaá ni jani tu'un Dios ja ní ka'an-de onde sáa: Táta, ndéja ní kandíja tu'un ni ka'an-yo. Te ndéja ní jini nuu fuerza máa Jító'o-yo, áchí. ³⁹Ja yúan tú ní kúu kandíja-i jíná'an-i, chi ni ka'an tuku Isaías: ⁴⁰Ni sakuáa-ya ndúchi-í, te ni kundava iní añú-i ni sá'a-ya, náva'a ma kuní-i jín ndúchi-í, ni ma júku'un iní añú-i, ni ma nájíó káva iní-i, ja sá'a-ri tana-í, áchí. ⁴¹Tu'un yá'a ni ka'an Isaías, chi ni jini-de ndasa kúñá'nu luu-ya. Te ni ka'an-de tu'un-ya. ⁴²Ko vasa súan ni io, te kua'a cháa tá'ú tíñu, ni kakandíja-de nuu-yá. Ko ja káyu'ú-de fariseo te tú ní kákastu'ún-de. Chi nú súan, te skúnu-ún-de kenda-de iní ve'e sinagoga, jáni iní-de. ⁴³Chi kúsi-i-gá iní-de ja ndúñá'nu-de sá'a ñayivi vása ja ndúñá'nu-de sá'a Dios. ⁴⁴Te ni ka'an jaa Jesús: Ñayivi kándíja ruu, nasu máa ñin ruu kándíja-i, chi nuu I'a ni tájí rúu vai-ri kándíja-i. ⁴⁵Te ñayivi ndé'é núu-rí, suni ndé'é-i nuu I'a ni tájí rúu vai-ri. ⁴⁶Vai-ri ja kúu-ri ñin luz iní ñuyívi, náva'a nú taká ñayivi kándíja-i ruu, ma kúnchaq-i ñuñáa. ⁴⁷Nú ñin ñayivi jini so'o-i tu'un ká'an-ri, te tú skíkuu-i, tú nakuxndí-ri siki-í, chi tú vai-ri ja náku-xndí-ri siki ñuyívi, chi sua ja náma-ri ñuyívi. ⁴⁸Te ñayivi ské'ichí ruu, te tú játú'ún-i tu'un ká'an-ri, ío ja náku-xndí siki-í. Tu'un ni ka'an-ri kúu ja náku-xndí siki-í onde kivi jínu ñuyívi. ⁴⁹Chi

tú ká'an-ri ja máa-ri, chi Táa-ri I'a ni tájí rúu vai-ri, máa-yá ni tá'ú-yá tíñu nuu-ri. Ndasa kachi-ri te ndasa ka'an-ri. ⁵⁰Te a jini-ri ja tíñu tá'ú-yá kúu ja kúchaku-i ní káni sá'a. Núsáa te tu'un ká'an-ri, máni tu'un ni ka'an Táa-ri jín-ri kúu, áchí-ya.

Ja ní nakacha-ya já'a cháa káskuá'a

13 Onde ná té koo-ga viko Pascua, te a ni jini Jesús ja ní jaa hora kenda-ya ñuyívi yá'a no'on-ya núu Táa-ya. Ko kúndá'ú iní-ya ñayívi-yá ká'io iní ñuyívi, te onde sandí'í-na ni kundá'ú iní-ya-í. ²Te ni ndí'í ni kakuxíni-ya. Te vina a ni ka'an kui'na jín iní añú Judas, se'e Simón Iscariote, ja nástúu-de-ya. ³Te a jini Jesús ja máa Táa-ya, a ni ja'a-ya taká ndatíñu iní nda'a-yá, te suni jini-ya já ní kenda-ya núu Dios vai-ya. Te suni nuu Dios no'on-ya. ⁴Te ni ndukuiñi-ya já ní kuxíni-ya. Te ni chaxio-ya sá'ma-yá. Te ni ki'in-ya ñin sa'ma vítá. Te ni ju'ni-ya chíi-ya. ⁵Te ni chu'un-ya ndúcha iní ñin tíja'an, te ni kejá'a-yá nákaacha-ya já'a cháa káskuá'a. Te nási'ichí-ya jín sá'ma vítá ja nú'ni chíi-ya-ún. ⁶Te ni jaa-ya núu Simón Pedro. Te ni ka'an Pedro jín-yá: Táta, níí, nakacha-ní ja'a-ná náún, áchí-de. ⁷Te ni ka'an Jesús: Tú júku'un iní-ro ja sá'a-ri vina, ko kúkuéé-ga te júku'un iní-ro, áchí-ya jín-de. ⁸Te Pedro ni ka'an-de jín-yá: Ma nákaacha kuti-ní ja'a-ná, áchí-de. Te ni ka'an Jesús jín-de: Nú tú nakacha-ri ja'a-ro te ma kúu kundí-ro jín-ri, áchí-ya. ⁹Te ni ka'an Simón Pedro jín-yá: Táta, nasu máa ñin ja'a-ná, chi suni nda'a-ná jín xini-ná núsáa, áchí-de.

¹⁰Te ni ka'an Jesús jíin-de: Chaa ja á ni ndundoo, máni jínu ñú'ún ja ndúndoo máa já'a-ní-de, te a ni ndundoo ndi'i-ni-de. Te máa-ró, a ni kandundoo-ró ko nasu táká-ro. Achí-ya. ¹¹Chí a ni jini-ya ndéja kúu ja nástúu-ya. Ja yúan ní ka'an-ya: Nasu táká-ro ká'io ndoo. ¹²Te ni kuu ni nakacha-ya já'a-dé jíiná'an-de, te ni naki'in-ya sá'ma-yá. Te ni nungoo tuku-ya. Te ni ka'an-ya: Á kájiní-ro ja ní sá'a-ri jíin-ró. ¹³Káka'an-ro ja Maestro jíin Jító'o-ro kúu-ri, te káka'an ndaa-ro. Chí suu máa-rí kúu. ¹⁴Te nú ruu, vasa Jító'o-ro jíin Maestro kúu-ri, nú nakacha-ri ja'a-ro, suni súan kánúú nákaacha ja'a tá'an-ró. ¹⁵Chí tiñu yá'a ni stá'an-ri nuu-ro náva'a suni sá'a máa-ró jíin tá'an-ró nátu'un ni sá'a-ri jíin-ró. ¹⁶Jandáa ká'an-ri jíin-ró: ñin mozo na tú kúñá'nu-ga-de nuu jító'o-de, ni ñin apóstol, na tú kúñá'nu-ga-de nuu cháa ni tájī-de kua'an-de. ¹⁷Nú kájuku'un iní-ro jíin tú'un yá'a, te xáan ndatu koo-ró nú sá'a-ró súan. ¹⁸Na tú ká'an-ri siki táká-ro. A jini-ri ndéja ní kaji-ri. Ko ná skíkuu tu'un ká'an tutu i: Chaa ni yee stáa jíin-rí, ni jañu-de ruu jíin xúsí'yi-dé, áchí tutu. ¹⁹Onde vina kástu'ún-rí taká tiñu nuu-ro ondé jíin tiempo, náva'a nú ni kuu, te kandíja-ró já máa-rí kúu I'a-ún. ²⁰Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Nú ñin ñayivi kuátú'ún-i ñin chaa ni tájī-rí kua'an, te játú'ún-i ruu. Te ñayivi játú'ún rúu, suni játú'ún-i I'a ni tájī rúu vai-ri, áchí-ya jíin-de jíiná'an-de.

Ja ní kivi Satanás iní Judas

²¹Te ja á ni ka'an Jesús tu'un yá'a, te ni ndukuf'a iní-ya. Te ni ka'an

ndaa-ya: Jandáa ká'an-ri jíin-ró jíiná'an-ró ja ñin róó, nastúu-ró rúu, áchí-ya. ²²Yúan-na te chaa káskuá'a jíin-yá, ni kandakoto-de nuu tá'an-de, kájani iní-de ndé chaa kúu ja ní ka'an-ya. ²³Te ñin máa cháa káskuá'a-ún ja maní-yá jíin-de, ndítuu-de jiká Jesús. ²⁴Te ni sá'a Simón Pedro ñin seña nuu cháa-ún, náva'a ná kaká tu'ún-de-ya ndé chaa kúu ja ní ka'an-ya. ²⁵Yúan-na te máa-de ja ndítuu-de jiká Jesús, ni ka'an-de jíin-yá: Táta, ndé chaa kúu, áchí-de. ²⁶Te ni ka'an Jesús: Ná chindaji-ri staa te kua'a-ri nuu ñin chaa, te chaa-ún kúu, áchí-ya. Te ni chindaji-ya staa. Te ni ja'a-ya núu Judas Iscariote se'e Simón. ²⁷Te ni yee staa-ún. Te ni kivi-ni Satanás iní. Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin: Tiñu sá'a-ró, ná sá'a yachí-ro, áchí-ya. ²⁸Ko ni ñin chaa káyee staa jíin-yá-ún, tú ní kájuku'un iní-de ñaún tu'un kúu ja ní ka'an-ya jíin. ²⁹Chí sava-de, ni kajani iní-de ja ní ka'an Jesús jíin: Kuaan-ró ñaún kájinu ñú'ún-yó já kúu viko. Xí já kuá'a yakú na jíin núu cháa ndá'ú. Chí Judas tñin janu xú'ún. ³⁰Te ja ní yee staa-ún, te ni kenda-ni kua'an. Te a ni kuaa.

Tiñu jáa tá'ú-yá nuu-yo

³¹Yúan-na te ja kuá'an, te ni ka'an Jesús: Vina te a ni nduñá'nu máa Sé'e chaa. Te suni ni nduñá'nu Dios ni sá'a-ya. ³²Te nú nduñá'nu Dios sá'a-ya, suni sáni nduñá'nu máa-yá sá'a Dios, te nduñá'nu-ni-ya vítan ñú'ni. ³³Súchi, yakú-na kivi kúnchaa-ri jíin-ró. Te nandúkú-ró rúu, te nátu'un ni ka'an-ri jíin cháa judío, onde nuu kí'in-ri, ma

kúu jaꝝ koyo-ró jíná'an-ró. ³⁴Īn tiñu jaá tá'ú-rí nuu-ro jíná'an-ró: Ja ná kundá'ú ini-ro taká tá'an-ró. Nátu'un kundá'ú ini-ri róó, suni súan kundá'ú ini-ro tá'an-ró. ³⁵Te nú kundá'ú ini-ro taká tá'an-ró, yúan-na te kuni taká ñayivi já máá-ró kákuu chaꝝ ni kaskuá'a jíin-rí, áchí-ya.

Tu'un Pedro jíin lí'li

³⁶Te ni ka'an Simón Pedro jíin-yá: Táta, ndénu kí'in-ní, áchí-de. Te ni ka'an Jesús jíin-de: Nuú kí'in-ri-ún, ma kúu kundikin-ro ruú vina. Ko kúkuéé-ga te kundikin-ro ruú jaꝝ-ro. ³⁷Te ni ka'an Pedro jíin-yá: Táta, naja má kúu kundikin-ná níí vina. Tú yú'ú-ná kuu-ná ja níí. Achí-de. ³⁸Te ni ka'an Jesús jíin-de: Kuu-ro já ruú náún. Jandáa ka'an-ri jíin-ró: Ondé ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró ruú uni jínu.

Ja sátu'a-ya vé'e andívi kúu yóó

14 Ma kúñáá ini añu-ro. A kákandija-ró Dios, suni ná kándija-ró ruú. ²Chí ío kua'a vé'e ini ve'e Táa-ri. Te nú tú súan ío, a ni kastu'un-rí nuu-ro núú. Kí'in-ri kisátu'a-ri ve'e kuxiukú-ró. ³Te nú kua'an-ri sátu'a-ri ve'e kuxiukú-ró, te nchaꝝ-ri kinastútú-rí róó kí'on. Náva'a nuu kunchaa máá-rí-ún, suni yúan kuxiukú-ró. ⁴Te a kájiní-ro ndénu kí'in-ri. Te kájiní-ro íchi, áchí-ya. ⁵Te ni ka'an Tomás jíin-yá: Táta, tú kájiní-ná ndénu kí'in-ní. Te ndasa kuni-ná ichi núsáá, áchí-de. ⁶Te ni ka'an Jesús jíin-de: Máá-rí kúu máá íchi, jíin tú'un ndaa, jíin tú'un kuchaku. Ma kúu jaꝝ ni ĩn-i nuu Táa-ri te

nú túu ruu. ⁷Te nú ní kájiní-ro ruú, te suni a ni kájiní-ro Táa-ri núú. Te onde vina a kájiní-ro-yá, te a ni kande'é-ro núu-yá, áchí-ya. ⁸Te ni ka'an Felipe jíin-yá: Táta, stá'an-ní máá Táa-yo núu-ná, te ná kúva'a ini-ná jíná'an-ná, áchí-de. ⁹Te ni ka'an Jesús jíin-de: Felipe, kua'a kivi ní kuu jíka-ri jíin-ró. Té chá'an-ga kuni-ro ruú náún. Chaꝝ ni jini ruu, nuu máá Táa-yo ní jini-de. Naja ka'an-ro: Stá'an-ní máá Táa-ro núu-ná. ¹⁰Á tú kándija-ró já máá-rí kánchaꝝ-ri jíin máá Táa-yo, te máá Táa-yo Dios kánchaꝝ-ya jíin-rí. Taká tu'un ka'an-ri jíin-ró, nasu já kúu ini máá-rí ka'an-ri. Chí máá Táa-yo kánchaꝝ-ya jíin-rí, te máá-yá sá'a tiñu-ún. ¹¹Kándija ruu ja kánchaꝝ-ri jíin máá Táa-yo, te máá Táa-yo jíin máá-rí: Te nú tú súan, te kándija ruu cuenta máá tiñu sá'a-ri. ¹²Jandáa ka'an-ri jíin-ró: Nú ndé chaꝝ kándija ruu, tiñu ja sá'a-ri yá'a suni sá'a-de. Te ñá'nu-ga tiñu sá'a máá-de vásá yá'a, chí no'on-ri nuu máá Táa-yo Dios. ¹³Te taká ñaun ja kakán-ro núu máá Táa-yo jíin sí'ví-rí, yúan sá'a-ri, náva'a nduñá'nu máá Táa-yo já síkí máá Sé'e-ya. ¹⁴Te nú ñaun kakán-ro jíin sí'ví-rí, te skíkuu-ri.

Ja ní keyu'u-yá ja kíi Espíritu Santo

¹⁵Te nú maní-ro jíin-rí, te kuandatu-ro tiñu tá'ú-rí nuu-ro. ¹⁶Te kakan ta'u-rí nuu máá Táa-yo Dios. Te ku'a-ya ingá I'a chindéé chítuu róó jíná'an-ró, náva'a kunchaa-ya jíin-ró níí káni. ¹⁷Máá Espíritu ndaa kúu I'a-ún. Te ñayivi, ma kúu kuatá'ú-i-ya, chí tú kándé'é-i nuu-yá ni tú kájiní-i-ya. Ko máá-ró, chí kájiní-ro-yá, chí

ncháa-ya jíin-ró, te ku'un-ya iní-ro. ¹⁸Ma skéndoó ndá'ú-ri róó, chí nchaa-ri nuu-ro jíiná'an-ró. ¹⁹Īin tí'lí-na te ma kuni-ga ñuyívi núu-rí. Ko máá-ró chí kuni-ro rúu, chí chakú-ri. Te ja yúan suni kuchaku máá-ró. ²⁰Te kivi-ún kuni-ro já kánchaa-ri jíin máá Taa-ri, te máá-ró jíin rúu, te máá-rí jíin máá-ró jíiná'an-ró. ²¹Nú ndé chaa ñú'un iní-de tiñu ni tá'ú-rí, te skíkuu-de, chaa-ún kúu ja maní jíin-rí. Te nú maní-dé jíin-rí, suni kumaní máá Taa-ri jíin-de. Te máá-rí, kumaní-rí jíin-de te stá'an ndijin-ri máá-rí nuu-dé, áchí-ya. ²²Te ni ka'an Judas jíin-ya (ko nasúú Iscariote): Táta, naja stá'an ndijin-ní máá-ní nuu-ná jíiná'an-ná, te nuu ñayívi chí túu, áchí-de. ²³Te ni ka'an Jesús jíin-de: Nú ndé chaa maní-dé jíin-rí, te skíkuu-de tu'un ká'an-ri, yúan-na te kumaní máá Taa-ri jíin-de. Te chakoyo-ri nuu-dé. Te kuxiukú-rí jíin-de. ²⁴Te chaa tú maní jíin-rí, tú skíkuu-de tu'un ká'an-ri. Te tu'un ni kajini so'o-ró, nasu tú'un máá-rí kúu, chí tu'un máá Taa-yo I'a ni tájí rúu vai-ri kúu. ²⁵Tu'un yá'a ká'an-ri jíin-ró, nini kánchaa-ri jíin-ró. ²⁶Ko máá Taa-yo Dios, tájí-ya máá I'a chindéé chítuu róó kii-ya jíin sí'v-rí. Te máá I'a-ún kúu Espíritu Santo. Máá-ya, stá'an-ya táká tu'un nuu-ro, te xndáku-ya núu-ro táká tu'un ni ka'an-ri jíin-ró. ²⁷Skéndoó-ri tu'un ndéé iní jíin-ró, tu'un ndéé iní máá-rí ku'a-ri nuu-ro. Nasu cuenta ñuyívi, chí máá-rí ku'a-ri nuu-ro. Ma kúku'á iní añú-ro, te ni ma yú'ú-ro. ²⁸A ni kajini so'o-ró já ní ka'an-ri jíin-ró: Kí'in-ri te nchaa-ri

nuu-ro, áchí-ri. Nú ni kumaní-ro jíin-rí, te kusii ndíja iní-ro núu, chí ni ka'an-ri jíin-ró já nó'on-ri nuu máá Taa-yo Dios. Chí ñá'nu-ga kúu máá Taa-yo vása rúu. ²⁹Vina a ni kastu'ún-rí nuu-ro ondé jíin tiempo, nává'a nú a ni kuu, te kandíja-ró jíiná'an-ró. ³⁰Ma ká'an kua'a-gá-ri jíin-ró, chí vai ja kúñá'nu iní ñuyívi yá'a. Te tú ndújíin jíin-rí. ³¹Ko vai máá, nává'a kuni ñuyívi ja maní-rí jíin máá Taa-yo Dios, te nátu'un ni tá'ú máá Taa-yo Dios tiñu nuu-rí, suni súan sá'a-ri. Ndukuiñi ná chó'o.

Máá yó'o uva ndija

15 Máá-rí kúu máá yó'o uva ndija. Te máá Taa-ri kúu I'a jítu ja'a. ²Taká nda'a já ndítjin ruu te tú já'a nde'e, jánchaa-ya. Te taká nda'a já já'a nde'e, násándoó-ya nává'a ku'a-ga nde'e. ³Te máá-ró a ni káundoo-ró jíin tú'un ni ka'an-ri jíin-ró. ⁴Ná kúxiukú-ró jíin-rí, te máá-rí jíin máá-ró. Īin nda'a uva, ma kúu ku'a máá ndé'e, te nú tú kutjin jiká máá yó'o. Te suni súan róó, te nú tú kuxiukú-ró jíin-rí. ⁵Máá-rí kúu yo'o-ún, te máá-ró kákuu nda'a-rí. Chaa ja kánchaa jíin-rí, te máá-rí jíin máá-de, chaa-ún já'a kua'a ndé'e. Chí nú túu ruu, te ma kúu kuti sá'a ni ĩin-ró jíiná'an-ró. ⁶Chaa ja tú kánchaa jíin-rí, kenda-de kí'in-de, sá'a-ya. Te ichi nátu'un ĩin nda'a sáni, ja nástútú-i, te taan-í nuu ñú'un, te kayu. ⁷Nú káxiukú-ró jíin-rí te tu'un ká'an-ri ñú'un iní-ro. Yúan-na te kakan ñáun kákuu-ri, te ku'a-ri nuu-ro. ⁸Nú kája-a-ró ku'a'a ndé'e, yúan-na te nduñá'nu

Táa-ri sá'a, te súan kuu-ró cháa káskuá'a jíin-rí. ⁹Nátu'un máa Táa-yo kúndá'ú ini-ya rúu, suni súan kúndá'ú ini-ri róo jíiná'an-ró. Núsáa te kukuu-ga-ro jíin tú'un kúndá'ú ini-ri róo. ¹⁰Nú skíkuu-ró tíñu ni tá'ú-rí nuu-ro, te nene kundá'ú ini-ri róo. Nátu'un máa-rí ni skíkuu-ri tíñu ni tá'ú Táa-ri nuu-rí, te nene kúndá'ú ini-ya rúu. ¹¹Tu'un yá'a ká'an-ri jíin-ró, náva'a ná kúkútu-ro jíin tú'un kúsi iní máa-rí. ¹²Ya'á kúu tíñu tá'ú-rí: Ja ná kúndá'ú ini-ro tá'an-ró, nátu'un kúndá'ú ini-ri róo jíiná'an-ró. ¹³Nú ñin cháa kuu-de ja'a amigo-de, tuká inga modo ja kúndá'ú-ga ini-i-de nátu'un ni sá'a cháa-ún. ¹⁴Máa-ró kákuu amigo-ri nú skíkuu-ró taká tíñu tá'ú-rí nuu-ro. ¹⁵Tuká skúnání-rí róo mozo. Chí ñin mozo, tú jiní-de ñaún sá'a jito'o-de. Chí sua skúnání-rí róo amigo-ri, chí a ni kastu'ún-rí nuu-ro taká tu'un ni jini so'o-ri onde nuu máa Táa-ri. ¹⁶Tú ní kákaji-ró rúu. Chí sua ni kaji-ri róo, te ni jani-ri róo ja kíngoyo-ró te kuá'a-ró ndé'e. Te ma náa ndé'e-ro. Te taká ja kakán-ro núu máa Táa-yo Dios jíin sí'ví-rí, kuá'a-ya núu-ro. ¹⁷Tíñu yá'a tá'ú-rí nuu-ro: Ja ná kúndá'ú ini-ro tá'an-ró.

Ja káchindikín-i cháa kákandíja

¹⁸Te nú kití ini taká ñayivi núu-ro jíiná'an-ró, te ma náa ini-ro já súni ni kití ini-i nuu máa-rí xna'an-ga. ¹⁹Te nú cháa ñuyivi ní kákuu-ró, te kumaní ñayivi jíin róo nátu'un jíin tá'an máa-i núu. Ko nasu cháa ñuyivi kákuu-ró, chí sua ni kaji-ri róo ini ñuyivi. Ja yúán kákití ini ñayivi núu-ro. ²⁰Ma náa ini-ro tú'un

ni ka'an-ri jíin-ró: ñin mozo, tú kúná'nu-ga-de nuu jito'o-de. Nú ni káchindikín-i ruu suni súan chindikín-i róo. Nú ni skíkuu-i tu'un ni ka'an-ri, suni skíkuu-i tu'un ka'an-ro. ²¹Ko taká tíñu yá'a sá'a-de jíin-ró ja síkí sí'ví-rí, chí tú kájini-i I'a ni tájí rúu vai-ri. ²²Nú tú ní kii-ri, ni nú tú ní ká'an-ri jíin-i, ma kóo kuachi-i núu. Ko vina ma kúu kaku-i nuu kuáchi-i. ²³Ñayivi kájito u'u ruu, suni kájito u'u-i máa Táa-ri. ²⁴Nú tú ní sá'a-ri tíñu nuu-i ja ní ñin cháa tú ní sá'a, te ma kóo kuachi-i núu. Ko vina a ni kajini-i tíñu-ún, te kájito u'u-i ruu jíin máa Táa-ri. ²⁵Ko súan kásá'a-i náva'a skíkuu tu'un yóso núu tutú ley máa-i: Ja tú na kuachi-ri, te ni kajito u'u-i ruu, áchí. ²⁶Ko onde nuu máa Táa-yo tájí-rí máa I'a chindéé chítuu róo. Máa Espíritu ndaa kúu-ya, te onde chí máa Táa-yo Dios kenda-ya. Te nú a ni cháa-ya, te kani ndaa-ya tú'un-ri. ²⁷Te suni máa-ró kani ndaa-ro tú'un, chí ká'jin-ró jíin-rí onde kivi ní kejá'a-rí.

16 Tu'un yá'a ni ka'an-ri jíin-ró náva'a tú nayu'ú-ro. ²Te ské'ichi-i róo ini ve'e sinagoga kíngoyo-ró. Te jaá hora ja nú ñin cháa ka'ni-dé róo, te kani ini-de ja bueno ni sá'a-de nuu Dios. ³Te tíñu yá'a sá'a-i jíin-ró, chí tú kájini-i nuu máa Táa-yo Dios, te ni nuu máa-rí. ⁴Ko ni ka'an-ri tu'un yá'a jíin-ró náva'a nú a ni jaá hora, te nuku'un ini-ro já súan ni ka'an-ri jíin-ró. Te tú ní ká'an-ri tu'un yá'a jíin-ró onde kivi ní kejá'a-rí, chí jika-ri jíin-ró jíiná'an-ró. ⁵Te vina, chí no'on-ri nuu I'a ni tájí rúu vai-ri. Te ni ñin róo, na tú kaka tu'ún-ró rúu: Ndénu kí'in-ní.

⁶Te vina a ni kuxíí iní-ro chí súan ni ka'an-ri jíin-ró. ⁷Ko ká'an ndaa-ri jíin-ró: Ja sikí róó kúu ja kánúú kí'in-ri. Chí nú tú kí'in-ri, te I'a chindéé chítuu róó, ma cháa-ya núu-ro jíná'an-ró. Nú kí'in-ri, te tájí-rí-ya kíi-ya núu-ro. ⁸Te nú a ni cháa-ya te stá'an-ya núu-í ja ndíso máa-i kuachi, jíin ja kúu tiñu ndaa, jíin ndasa náku-xndíi-ya-í. ⁹Máa kuáchi-ún kúu ja tú kákandíja-i ruu. ¹⁰Te máa tiñu ndaa-ún kúu ja nó'on-ri nuu máa Táa-yo Dios, te ma kuní-ga-ro núu-rí. ¹¹Te tu'un náku-xndíi-ún kúu ja á ni jáku-xndíi-ya sikí máa ja kúñá'nu iní ñuyívi yá'a.

Tu'un máa Espíritu ndaa

¹²Ió kua'a-gá tu'un ka'an-ri jíin-ró, ko ma kánda-ró jíin vína. ¹³Te nú ni cháa máa Espíritu ndaa, máa-yá stá'an-ya táka tu'un ndaa nuu-ro. Chí tú ka'an-ya ja kuní máa-yá, chí ka'an-ya táka ja jíni so'o-ya. Te stá'an-ya táka tiñu cháa. ¹⁴Te nduñá'nu-ri sá'a-ya, chí kí'in-ya tú'un xíin máa-rí, te stá'an-ya núu-ro jíná'an-ró. ¹⁵Taká ja xíin máa Táa-yo, suni máa-rí xíin. Ja yúan ní ka'an-ri ja kí'in-ya ja xíin máa-rí te stá'an-ya núu-ro. ¹⁶Íin tí'lí-na, te ma kuní-ga-ro núu-rí. Te suni íin tí'lí-ga, te nakuni tuku-ró núu-rí, chí nó'on-ri nuu máa Táa-yo. Achí-ya. ¹⁷Yúan-na te sava cháa káskuá'a jíin-yá ni kaka'an-de jíin tá'an-de: Naún kúu tu'un ni ka'an-ya jíin-yó: Íin tí'lí-na te ma kuní-ga-ro núu-rí, te suni íin tí'lí-ga, te nakuni tuku-ró núu-rí, chí nó'on-ri nuu Táa-ri. ¹⁸Te ni kaka'an-ga-de: Naún tu'un kúu ja ní ka'an-ya jíin-yó:

Íin tí'lí-na. Tú kájuku'un iní-yo ja ká'an-ya. Achí-de. ¹⁹Te ni jini Jesús ja kaká tu'ún-de-ya kákuni-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Á kájika tu'ún tá'an-ró ja ní ka'an-ri tu'un yá'a jíin-ró: Íin tí'lí-na, te ma kuní-ga-ro núu-rí, te suni íin tí'lí-ga, te nakuni tuku-ró núu-rí. ²⁰Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Nde'e-ro te ndukuí'a ini-ro, ko kusii iní ñayivi ñuyívi. Te kukuí'a ini-ro, ko vasa kákukuí'a ini-ro, te ndusii iní-ro. ²¹Íin ñas'íí, nú já'ncha chíi-ña, te kúkuí'a ini-ña, chí kuakuyani skáku-ña. Te nú a ni skáku-ña íin suchí lúli, tuká ná'an-ña túndó'o ni ta'an-ña, chí kúsii iní-ña ja ní kaku íin cháa iní ñuyívi. ²²Suni súan máa-ró, kákukuí'a ndija ini-ro vína. Ko inga kivi te nakuni-ri nuu-ro te kusii iní-ro. Te ma ndukuí'a-ga ini-ro jíná'an-ró sá'a ni íin ñayivi. ²³Te kivi-ún tú naún kaká tu'ún-ró rúu. Jandáa ká'an-ri jíin-ró, nú naún kakán-ro núu máa Táa-yo jíin sí'ví-rí, te ku'a-ya núu-ro. ²⁴Onde vina te tú naún ní kájikan kuti-ro jíin sí'ví-rí. Kakan, te ni'in-ro, náv'a kusii vá'a ini-ro. ²⁵Tu'un yá'a ká'an yátá-rí jíin-ró. Ko íin kivi te ma ká'an yátá-gá-ri jíin-ró, chí sua kastu'ún káji-rí taká tu'un máa Táa-yo Dios. ²⁶Te kivi-ún, kakan-ro jíin sí'ví-rí. Te tú ká'an-ri jíin-ró ja kakán ta'u-rí nuu máa Táa-yo ja sikí róó. ²⁷Chí máa Táa-yo, kúndá'ú ini-ya róó. Chí máa-ró ni kakumani-ro jíin-rí, te ni kákandíja-ró ja onde nuu Dios vai-ri. ²⁸Ni kenda-ri onde nuu máa Táa-yo, te ni cháa-ri iní ñuyívi. Vina te kenda tuku-ri iní ñuyívi te nó'on-ri nuu máa Táa-yo Dios. Achí-ya. ²⁹Te

nĭ kaka'an chaa kaskuá'a jíin-yá:
 Vina te ká'an kájí-ní. Tú ká'an-ní ni
 ĩin tu'un yátá. ³⁰Vina te kájuku'un
 inĭ-ná ja jiní-ní taká tu'un, te tú jínu
 nũ'ún-ní ja kaká tu'ún-i níí. Ja yúan
 kákandĭja-ná ja ní kenda ndĭja-ní
 onde nuu Dios vai-ní. Achí-de
 jíin-yá. ³¹Te nĭ ka'an Jesús jíin-de:
 Vina te kákandĭja-ró náún. ³²Kuni
 so'o-ró, chi vai ĩin hora, te a nĭ
 chaa, ja kuichá nuu-ró kĭngoyo-ró
 vé'e-ró. Te skéndo-o-ró rúu máá
 ĩin-ri. Ko ma kúnchaa máá ĩin-ri,
 chĭ máá Táa-yo Dios kánchaa-ya
 jíin-rí. ³³Tu'un yá'a ká'an-ri jíin-ró
 náva'a koo ndéé inĭ-ro sá'a-ri. Inĭ
 ñuyívi, chĭ koto-ró túndó'o. Ko
 kava téyíí-ró, chĭ a nĭ kundéé-rí jíin
 ñuyívi, áchí-ya.

Tu'un nĭ jikan ta'u Jesús ja'a yóó

17 Tu'un yá'a nĭ ka'an Jesús.
 Te nĭ ndakoto-ya íchi
 ándíví. Te nĭ ka'an-ya: Táa, a nĭ
 chaa máá hora. Sáñá'nu-ní Se'e-ní,
 náva'a suni Se'e-ní sáñá'nu-i níí.
²Chi nĭ ja'a-ní fuerza nuu máá
 Sé'e sikĭ taká chaa, náva'a nuu
 taká chaa nĭ ja'a-ní nuu-í, kua'a-i
 ja kúchaku-de níí káni. ³Te tu'un
 kuchaku níí káni kúu ja ná kunĭ-de
 níí ja máá ĩin ndĭja-ni Dios kúu-ní
 onde jíin Jesucristo I'a nĭ tájí-ní
 vai. ⁴Máá-ná, nĭ sáñá'nu-ná níí
 inĭ ñuyívi. A nĭ síjínu-ná tínu
 nĭ tá'ú-ní nuu-ná. ⁵Te vina Táa,
 sáñá'nu-ní náá, ná kunĭ jíin núu
 máá-ní, nátu'un nĭ kuñá'nu-ná
 jíin-ní onde ná té jungoo-ga ñuyívi.
⁶Nĭ stá'an ndĭjin-ná níí jíin sí'ví-ní
 nuu taká chaa nĭ ja'a-ní nuu-ná
 inĭ ñuyívi. Máá-ní nĭ xĭin-dé
 núú. Te nĭ ja'a-ní-de nuu-ná. Te

nĭ kaskíkuu-de tu'un-ní. ⁷Vina te
 a kájini-de ja ondé nuu máá-ní
 vai taká tu'un nĭ ja'a-ní nuu-ná.
⁸Chi tu'un nĭ ja'a-ní nuu-ná, nĭ
 ja'a-ná nuu máá-de jíná'an-de. Te
 nĭ kajatá'ú-de tu'un-ún. Te a nĭ
 kajini ndaa-de ja ní kenda-ná onde
 nuu-ní. Te nĭ kakandĭja-de ja ní
 tájí-ní náá vai-ná. ⁹Te jikán ta'u-ná
 ja'a máá-de. Tú jikán ta'u-ná ja'a
 ñuyívi, chĭ sua jikán ta'u-ná ja'a
 chaa nĭ ja'a-ní nuu-ná, chĭ máá-ní
 xĭin-dé. ¹⁰Te taká ndatĭnu-ná kúu
 ndatĭnu máá-ní. Te taká ndatĭnu
 máá-ní kúu ndatĭnu máá-ná. Te
 nĭ nduñá'nu-ná nĭ sá'a ndatĭnu-ún.
¹¹Te tuká kánchaa-ná inĭ ñuyívi. Ko
 máá-de chĭ káxiukú-de inĭ ñuyívi,
 te máá-ná nájaa-ná nuu-ní. Táa,
 máá-ní kúu I'a ndoo, te jíin sí'ví-ní
 koto-ní taká chaa nĭ ja'a-ní nuu-ná,
 náva'a ĩin-ni ná kúu-de nátu'un
 kákuu máá-yó. ¹²Ná nĭ kanchaa-ná
 jíin-de inĭ ñuyívi, te nĭ ndĭto-ná-de
 jíin sí'ví-ní ja ní ja'a-ní nuu-ná. Nĭ
 ndĭto-ná-de te tú ní náa ní ĩin-de,
 chĭ máá-ni se'e kui'nqá ní naa,
 náva'a skíkuu tutu ij. ¹³Te vina
 najaa-ná nuu-ní. Te ká'an-ná tu'un
 yá'a inĭ ñuyívi náva'a ná kúsiĭ vá'a
 inĭ-de jíin tú'un kúsiĭ inĭ máá-ná.
¹⁴Nĭ kastu'ún-ná tu'un-ní nuu-dé.
 Te nĭ kakitĭ inĭ ñayívi núu-dé, chĭ
 nasu sé'e ñuyívi kákuu-de nátu'un
 máá-ná nasu sé'e ñuyívi kúu-ná.
¹⁵Na tú jikán ta'u-ná ja cháxio-ní-de
 inĭ ñuyívi, chĭ sua koto-ní-de
 nuu kĭni nuu kuí'a. ¹⁶Nasu tá'an
 ñuyívi kákuu-de. Nátu'un
 máá-ná nasu tá'an ñuyívi kúu-ná.
¹⁷Nasándoo-ní-de jíin tú'un ndaa.
 Tu'un máá-ní kúu máá tú'un ndaa.
¹⁸Nátu'un nĭ tájí-ní náá vai-ná inĭ

ñuyívi, suni súan tájí-ná-de ki'in-de ini ñuyívi. ¹⁹Te ja sikí máá-de kúu ja sándoo-ná máá-ná, náva'a koo ndoo máá-de jíin tú'un ndaa. ²⁰Tú jikán ta'u-ná ja'a máá íin cháa yá'a jíná'an-de, chí suni ja'a taká ñayivi já ná kándíja-i náá sá'a tu'un kani-de jíná'an-de. ²¹Náva'a taká-i ná kúu-i íin-ni, nátu'un kánchaa-ní jíin-ná, Táa, te máá-ná jíin máá-ní. Te suni súan ná kúu-i íin-ni jíin-yó kuní-ná, náva'a ná kándíja ñuyívi já máá-ní ni tájí-ní náá vai-ná. ²²A ni sáñá'nu-ná máá-de nátu'un ni sáñá'nu-ní náá, náva'a íin-ni ná kúu-de nátu'un íin-ni kákuu-yó. ²³Te nátu'un máá-ná jíin máá-de, te máá-ní jíin máá-ná, suni súan kuní-ná ja ná síyíja-ní-de náva'a íin-ni ná kúu-de, te náva'a kuní ñayivi já ní tájí-ní náá vai-ná, jíin já kúndá'ú ini-ní-de nátu'un kúndá'ú ini-ní náá. ²⁴Táa, taká cháa ni ja'a-ní nuu-ná-ún, kuní-ná ja núu kúnchaa máá-ná suni yúan ná kúxiukú máá-de jíin-ná, náva'a ná kuní-de ndasa ndúñá'nu-ná sá'a-ní. Chí kúndá'ú ini-ní náá onde ná té jukuiñi-ga ñuyívi. ²⁵Táa, máá-ní kúu I'a ndaa, ko tú kájiní taká ñayivi núu-ní. Ko máá-ná chí jiní-ná nuu-ní. Te cháa yá'a, kájiní-de ja ní tájí-ní náá vai-ná. ²⁶Te máá-ná, a ni stá'an-ná ní jíin sí'ví-ní nuu-dé. Te stá'an-ga-ná nuu-dé, náva'a ná kúndá'ú ini-de tá'an-de nátu'un kúndá'ú ini-ní náá, te suni náva'a kunchaa-ná jíin-de.

Ja ní kaxatiin-de Jesús

18 Te ni kuu, ni ka'an Jesús tu'un yá'a. Te ni kenda-ya jíin cháa káskuá'a jíin yá kua'an-ya yatá

yúcha Cedrón, nuu ío íin jardín. Te yúan ni kivi-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá. ²Te Judas ja ní nastúu-ya-ún, suni jiní-de lugar yúan, chí ío kua'a vuelta ni ketá'an Jesús yúan jíin cháa káskuá'a jíin-yá. ³Te ni jaka Judas íin nuu soldado jíin yakú ndajá'a sutú ñá'nu jíin cháa fariseo, te ni jakoyo-de yúan jíin linterna jíin nú'un yiti jíin machete. ⁴Yúan-na te Jesús, ja á ni jini-ya taká tundó'o vai siki-yá, ni kenda-ya íchi núu-dé. Te ni ka'an-ya jíin-de: Ndé cháa kánandúkú-ró, áchí-ya. ⁵Te ni kaka'an-de jíin-yá: Jesús nuu Nazaret kánandúkú-rí, áchí-de. Te ni ka'an Jesús: Máá-rí kúu, áchí-ya jíin-de. Te Judas, cháa ni nastúu-ya-ún, suni kándii-de jíin cháa-ún jíná'an-de. ⁶Te ja súan ni ka'an-ya, máá-rí kúu, te ni kanakaka yátá-de. Te ni kandua-ni-de nuu nú'un. ⁷Te ni jiká tu'un tuku-ya-dé: Ndé cháa kánandúkú-ró, áchí-ya. Te ni kaka'an-de: Jesús nuu Nazaret, áchí-de. ⁸Te ni ka'an Jesús: A ni ka'an-ri jíin-ró ja máá-rí kúu. Te nú ruu kánandúkú-ró, te sía cháa yá'a ná kóngoyo-de. Achí-ya. ⁹Súan ni kuu náva'a ná skíkuu tu'un ja ní ka'an-ya: Tú ní xnáa-ná ni íin cháa ni ja'a-ní nuu-ná, áchí-ya. ¹⁰Yúan-na te Simón Pedro, ja náva'a-de íin machete, ni tava-dé. Te ni stují-ni-de mozo máá sutú ñá'nu-ga. Te ni kachi-de so'o lado vá'a. Te mozo-ún, nání Malco. ¹¹Te ni ka'an Jesús jíin Pedro: Nachiva'a machete-ro iní cubierta. Chi tundó'o yá'a ja ní ja'a Táa-ri nuu-rí, tú kánúú já ndó'o-ri náún. Achí-ya.

Ja ní kandií Jesús nuu sutú ñá'nu-ga

¹²Yúan-na te soldado, jíin cháa kuñá'nu, jíin ndajá'a cháa

judío, n̄i k̄akatiin-de Jesús, te n̄i kaju'n̄i-de-ya. ¹³Te xna'an-ga n̄i kajanchaka-de-ya núu Anás. Ch̄i táchisó Caifás n̄i kuu-de. Te Caifás, n̄i kuu-de máá sutú ñá'nu-ga kuia-ún. ¹⁴Te Caifás kúu máá cháa n̄i ja'a consejo nuu cháa judío, ja jínu ñú'ún já kúu iin cháa ja'a ñáyivi. ¹⁵Te Simón Pedro, ndikín-de Jesús kua'an-de jíin-yá, jíin ingá cháa skuá'a. Te cháa-ún, jiní sutu ñá'nu nuu-dé. Te n̄i k̄ivi-de in̄i Palacio jíin Jesús. ¹⁶Ko Pedro, n̄i kandij-ni-de ichi yúx'é yatá vé'e. Te máá cháa skuá'a ja jiní sutu ñá'nu-ga nuu-dé, n̄i kenda-de, te n̄i ka'an-de jíin ñá'an ndíto yux'é. Te n̄i sk̄ivi-de Pedro in̄i ve'e palacio. ¹⁷Yúan-na te ña'an ndíto yux'é-ún, n̄i ka'an-ña jíin Pedro: Te róo suni iin cháa skuá'a jíin cháa yá'a kúu-ró vii, áchí-ña. Te n̄i ka'an-de: Nasu náá kúu, áchí-de. ¹⁸Te mozo-ún jíin policía, n̄i k̄anastá'an-de ñu'un, ch̄i sá'a vijin. Te ká'iin-de kánduvixi-de. Te Pedro, suni kándij-de yúan, ndúvixi-de. ¹⁹Te sutu ñá'nu-ga, n̄i xndichí-de Jesús sik̄i cháa káskuá'a jíin-yá jíin sik̄i tú'un stá'an-ya. ²⁰Te n̄i ka'an Jesús: A n̄i ka'an ndijin-ri in̄i ñuyívi. Nene n̄i stá'an-ri tu'un in̄i ve'e sinagoga jíin iní ve'e ii, nuu ndútútú ndí'i ñáyivi judío, te tú ni iin tu'un ní ká'an sa'í-ri. ²¹Naja jiká tu'ún-ró rúu. Kaka tu'ún ñáyivi ní kajini so'o tu'un n̄i ka'an-ri nú naún ní ka'an-ri, ch̄i máá-i káiná'an-i tu'un n̄i ka'an-ri jíin-i, áchí-ya jíin-de. ²²Te ja súan n̄i ka'an Jesús, te iin mozo kándij yúan, n̄i ja'a-ni iin jikí núu Jesús. Te n̄i ka'an jíin-yá: Súan ká'an-ro jíin sutú ñá'nu náún,

áchí. ²³Te n̄i ka'an Jesús jíin: Nú n̄i ka'an ndiva'a-ri, te kastu'ún naún kúu tu'un ñáá ní ka'an-ri-ún. Ko nú tu'un va'a n̄i ka'an-ri, te naja stují-ro rúu núsáá, áchí-ya. ²⁴Te Anás n̄i tájí-de-ya nú'ni-ya kuá'an-ya núu Caifás ja kúu máá sutú ñá'nu-ga. ²⁵Te kándij Simón Pedro ndúvixi-de. Te n̄i kaka'an jíin-de: Nasu cháa skuá'a jíin-de kúu-ró náún, áchí. Te máá-de, tú ní játu'un-de: Nasu rúu kúu, áchí-de. ²⁶Te iin mozo sutu ñá'nu-ga, tá'an ja ní xiti Pedro so'o-ún, n̄i ka'an jíin-de: Nasu ní jini-ri róo jíin-de in̄i jardín náún, áchí. ²⁷Te Pedro, tú ní játu'un tuku-de. Te n̄i kana-ni lí'li.

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

²⁸Yúan-na te n̄i k̄andenda-de jíin Jesús in̄i ve'e Caifás kaja'an-de jíin-yá onde in̄i ve'e palacio. Te jañá'an kúu. Te ñáyivi judío, tú ní k̄ivi koyo-i in̄i ve'e palacio, ch̄i tú kákuni-i kuchá'an-i. Ch̄i nú súan te ma kúu kee-í lélú Pascua. ²⁹Yúan-na te n̄i kenda Pilato nuu ñáyivi ká'iin yatá vé'e. Te n̄i ka'an-de: Naún kuachi kájik̄an-ro sik̄i cháa yá'a, áchí-de. ³⁰Te n̄i kaka'an-i: Cháa yá'a, nú tú kúu-de cháa ñáá, ma kínchaka-ná-de nuu-ní núu, áchí-i jíin-de. ³¹Te n̄i ka'an Pilato jíin-i: Ki'in máá-ró-de, te sánda-a-ro sik̄i-dé nátu'un ká'an ley máá-ró, áchí-de. Te ñáyivi judío n̄i kaka'an-i jíin-de: Ja náá jíná'an-ná, tú ío ley ja ká'ni-ná ni iin ñáyivi, áchí-i. ³²Súan n̄i kaka'an-i náva'a sk̄ikuu tu'un n̄i ka'an Jesús, ja ní kastu'ún-yá naún modo ku-ya. ³³Te n̄i ndivi Pilato in̄i ve'e palacio. Te n̄i kana-de xini

Jesús nĭ kĭvi-ya. Te nĭ ka'an-de jíin-yá: Máá-ró kúu Rey ñayivi judío náún, áchí-de. ³⁴Te nĭ ka'an Jesús jíin-de: Á súan jáni inĭ máá-ró, xí súan nĭ kastu'un sáva-ga chaá nuu-ro, áchí-ya. ³⁵Te nĭ ka'an Pilato: Chaá judío kúu-ri náún. Ñayivi máá-ró jíin sutú ñá'nu, nĭ kanakua'a róo nuu-ri. Naún ní sá'a-ró núsáá. Achí-de. ³⁶Te nĭ ka'an Jesús: Nasu ñúyivi yá'a kúu nuu tá'ú-rí tiñu. Nú inĭ ñuyivi yá'a kúu nuu tá'ú-rí tiñu, yúan-na te chaá kájatíñu nuu-ri, kuatá'an-de ja'a-ri náva'a tú natuu-ri nuu ñayivi judío núu. Ko nasu ñúyivi yá'a kúu nuu tá'ú-rí tiñu vina. Achí-ya. ³⁷Yúan-na te nĭ ka'an Pilato jíin-yá: Te iin rey kúu-ró ja súan, áchí-de. Te nĭ ka'an Jesús: Máá-ró ká'an ja rúu kúu rey. Kánúu káni-ri tu'un ndaa. Ja yúan ní kaku-ri. Te ja yúan vai-ri inĭ ñuyivi. Taká ñayivi ká'jin jíin tú'un ndaa, ñayivi-ún jini ná'in-i tu'un ká'an-ri. Achí-ya. ³⁸Te nĭ ka'an Pilato jíin-yá: Naún kúu tu'un ndaa, áchí-de. Te ja ní ka'an-de tu'un yá'a, te nĭ kenda tuku-de nuu ñayivi judío. Te nĭ ka'an-de jíin-i: Tú kuti ní iin kuachi ni'in-ri sikĭ-dé. ³⁹Ko ío costumbre máá-ró ja víko Pascua te nuu-ro síā-ri iin chaá índee vekaa. Te kákuni-ro ja síā-ri rey ñayivi judío nuu-ro xí túu, áchí-de. ⁴⁰Yúan-na te ndivii-í nĭ kākana jaa-i inga jínu: Ma síā-ní chaá yá'a, chĭ sua ná síā-ní Barrabás, áchí-i. Te chaá kuí'ná ní kuu Barrabás.

19 Yúan-na te Pilato, nĭ ki'in-de Jesús. Te nĭ xndó'o-de-ya. ²Te soldado, nĭ katiin-de iin corona iñu. Te nĭ kachu'un-de xini-yá. Te nĭ

kachu'un-de-ya iin sa'ma kuá'a tındí'í. ³Te nĭ kākandita-de nuu-yá. Te nĭ kaka'an-de jíin-yá: Rey judío, taá ndii, áchí-de. Te kája'a-de jĭkí núu-yá. ⁴Yúan-na te nĭ kenda Pilato inga jínu. Te nĭ ka'an-de jíin ñayivi: Yá'a nde'é-ró vai-ri jíin-de yata vé'e, náva'a ná kuni-ro ja tú ní iin kuachi ni'in-ri sikĭ-dé, áchí-de. ⁵Te nĭ kenda Jesús yata vé'e, ñú'un-ya corona iñu jíin sá'ma kuá'a tındí'í. Te nĭ ka'an Pilato jíin-i: Yá'a nde'é-ró cháa yá'a, áchí-de. ⁶Te sutu ñá'nu jíin cháa kájatíñu, nĭ kajini-de nuu-yá. Te nĭ kaka'an jaa-de: Kata kaa-ní-de jĭka cruz, ná kúu-de, áchí-de. Te nĭ ka'an Pilato jíin-de: Katiin máá-ró-de te ka'ni-ro-dé, chĭ ruu, tú ni'in-ri ní iin kuachi sikĭ-dé, áchí-de. ⁷Te nĭ kaka'an judío: Máá-ná káñava'a-ná ley. Te sikĭ ley-ún kuu-de, chĭ áchí-de ja Séle Dios kúu-de, áchí. ⁸Te ja ní jini so'lo Pilato tu'un yá'a, te ví'í-gá yú'ú-de. ⁹Te nĭ ndĭvi tuku-de inga jínu inĭ ve'e palacio. Te nĭ jĭka tu'un-de Jesús: Ndé onde vai-ró, áchí-de. Ko Jesús, tú ní ká'an kuti-yá jíin-de. ¹⁰Yúan-na te nĭ ka'an Pilato jíin-yá: Tú ka'an-ro jíin-ri náún. Á tú jiní-ro ja ndĭso-ri tiñu ja ká'ni-ri róo jĭka cruz, te suni ndĭso-ri tiñu ja síā-ri róo ki'in-ro. Achí-de. ¹¹Te nĭ ka'an Jesús: Nú tú ní kĭ tu'un onde andívi, te ma kúu ndonda-ró sikĭ-ri. Ja yúan cháa nĭ naku'a ruu nuu-ro, kuachi xaān-gá ndĭso-de. Achí-ya. ¹²Te onde hora yúan ndúkú ndéé Pilato síā-de-ya. Ko ñayivi judío, nĭ kaka'an jaa-i: Nú síā-ní chaá yá'a, te nasu amigo César kúu-ní. Chĭ nú iin chaá sá'a-de ja máá-de kúu rey, chaá-ún ká'an-de sikĭ César.

Achí-i. ¹³Te Pilato, ja ní jini so'o-de tu'un yá'a, ni kiñi'in-de Jesús yata vé'e. Te ni jungoo-de ini ve'e tiñu nuu nání pavimento. (Te nuu yú'u hebreo nání Gabata.) ¹⁴Te máá kivi sátu'a ja koo viko Pascua kúu, natu'un ka'iñu. Te ni ka'an-de jíin ñáyivi judío: Yá'a nde'é-ró nuu rey máá-ró jíná'an-ró, áchí-de. ¹⁵Te ni kaka'an jaa-i: Ándale, chaxio-ní-de, te ka'ni-ní-de jiká cruz, áchí-i. Te ni ka'an Pilato jíin-i: Ja ká'ni-rí rey máá-ró náún, áchí-de. Te ni kaka'an sutu ñá'nu: Tuká inga rey káñava'a-ná, chí máá-ni César, áchí. ¹⁶Yúan-na te ni naku'a-de-ya núu-í ja ná kúu-ya jiká cruz. Te ni kakatiin-i Jesús, te kua'an-i jíin-yá.

Ja ní kajata kaa-de-ya

¹⁷Te máá-yá, ndiso-ya cruz-ya. Te ni kenda-ya yúan, kua'an-ya ñin nuu nání yíki xini. Te nuu yú'u hebreo nání Gólgota. ¹⁸Yúan ni kajata kaa-i-ya jiká cruz. Te suni ni kajata kaa-i uu chaá jíin-yá, ñin ñin-de lado xiin-yá. Te máá Jesús ni ndíta kaa-ya má'ñú. ¹⁹Te suni ni chaá Pilato ñin tutu. Te ni chitiin-de xini cruz. Te súan ni ka'an: Jesús ñuu Nazaret, Rey ñáyivi judío, áchí. ²⁰Te kua'a ñáyivi judío, ni kaka'u-i tu'un yá'a. Chí nuu ní ndíta kaa Jesús, máá yáni yuñú kúu. Te yóso tú'un-ún jíin yú'u hebreo, jíin yú'u griego, jíin yú'u latín. ²¹Te sutu ñá'nu judío, ni kaka'an-de jíin Pilato: Ma cháa-ní: Rey ñáyivi judío. Chí sua chaá-ní ja ní ka'an-de: Rey kúu-ri nuu ñáyivi judío, achí-ní, áchí-de. ²²Te ni ka'an Pilato: Ma násama-ri ja á ni chaá-ri, áchí-de. ²³Te soldado, nuu ní kajata kaa-de Jesús jiká

cruz, te ni kaka'in-de sa'ma-yá. Te ni kándatá-de kuun pedazo, ñin ñin kuu soldado-ún. Te suni ni kaka'in-de tikachí-yá. Ko tikachí-ún tú ní kíku, chí ni kunu níí ondé xini te ondé nuu já'a. ²⁴Te ni kaka'an máá-de: Ma ndatá-yó, chí ná sá'a-yó ñin apuesto siki. Te ná ndéó ndé ñin-yó ní'in, áchí-de. Súan ni kasá'a soldado, náva'a skíkuu tu'un ká'an tutu ii: Ni kaja'ncha sava-de sa'ma-ná, ni kakuu máá-de. Te siki tikachí-ná ni kasá'a-de apuesto. Achí. ²⁵Te xiin cruz Jesús ká'jin náa-ya, jíin kú'u-ña María, ñas'í Cleofas, jíin María ñuu Magdala. ²⁶Te ni jini Jesús nuu náa-ya jíin núu cháa skuá'a ja maní-yá jíin-de. Te kándii yani-de. Te ni ka'an-ya jíin náa-ya: Náa, jian ndé'é-ní kándii se'e-ní, áchí-ya. ²⁷Yúan-na te ni ka'an-ya jíin cháa skuá'a-ún: Jian ndé'é-ró kándii náa-ro, áchí-ya. Te ondé sáa-ni ni kana-de-ña kuá'an-ña jíin-de ve'e-de. ²⁸Yúan-na te ni jini Jesús ja á ni jinu taká tiñu. Te ni ka'an-ya: Jichí-ri nducha, áchí-ya. Súan ni ka'an-ya náva'a skíkuu tu'un ká'an tutu ii. ²⁹Te yúan ni io ñin tindo'o ñú'un chítú vinagre. Te ni chindaji-de kachí núu vinagre-ún. Te ni chaá-de xini ñin yunu. Te ni kachaa-de yu'u-yá. ³⁰Te Jesús ni ji'i-ya vinagre-ún. Te ni ka'an-ya: A ni jinu, áchí-ya. Te ni ka'i-ni xini-yá. Te ni ji'i-ni-ya. ³¹Te kivi sátu'a kúu, te chaá judío, tú kákuu-de ja kuíta koyo ndiyi-ún jiká cruz kivi ndétatú. Chí vai kivi ndétatú, te ñin kivi kánúú xáan kúu. Te ni kajikan-de nuu Pilato ja ná tá'nu si'in-i, te ná kúxio-i jiká cruz. ³²Te ni chakoyo soldado. Te ni kaja'nu-de si'in chaá

iin, te suni súan inga cháa ja ndíta kaa jíin-yá. ³³Ko nuu ní chakoyo-de nuu Jesús, ni kajini-de ja á ni jíi'-ya. Te tú ní kája'nu-de si'in-ya. ³⁴Ko iin soldado, ni kaan-de xiin-yá jíin punta machete, te ni kenda-ni niñi jíin ndúcha. ³⁵Te iin cháa ni jini-ún, jáni-de tu'un. Te tu'un ká'an-de-ún, ío ndaa. Te máa-de, suni jini-de ja tú'un ndaa ká'an-de, náva'a kandíja tuku máa-ró jíná'an-ró sá'a-de. ³⁶Chi súan ni kuu, náva'a skíkuu tu'un ká'an tutu ii: Ma ká'nu-ro ní iin yiki-yá, áchí. ³⁷Te suni inga tu'un ká'an tutu ii: Nde'é-de nuu I'a ni kakaan-de, áchí.

Ja ní kachiyuji-de-ya

³⁸Yúan-na, te ío iin cháa nání José nuu Arimatea, cháa-ún skuá'a sa'l-de jíin Jesús, chi yú'ú-de ñayivi judío. Te ni ka'an nda'ú-de jíin Pilato nú kuu kuanchaa-de yiki kúñu Jesús. Te Pilato ni jatú'un. Yúan-na te ni jaq-de. Te ni xnúu-de yiki kúñu Jesús. ³⁹Te Nicodemo, cháa ni ja'an nuu Jesús akuáa-ún núu, suni ni jaq-de ndíso-de susia ua jíin jí'o áloe, nátu'un kuun arroba. ⁴⁰Te ni káki'in-de yiki kúñu Jesús. Te ni kachisúkun-dé jíin sá'ma kuítá jíin jí'o, nátu'un kásá'a máa ñayivi judío ja kachiyuji-i añú. ⁴¹Te nuu ní jíi'-ya jiká cruz, yúan ni io iin jardín. Te nuu jardín ío iin ve'e añú jáá núu té yuji-ga ni iin añú. ⁴²Yúan ni kachindee-de Jesús, chi ve'e añú-ún kánchaa yani. Te a yani kejá'á kivi sátu'a judío ja koo viko Pascua.

Ja ní nachaku-ya

20 Te jañá'an kivi iin semana-ún, ni jaq María

ñuu Magdala ve'e añú-ún ja iñaa-gá. Te ni jini-ña já ní kuxio yuu já ndí'u yuvé'e añú-ún. ²Yúan-na te ni jinu-ña ní jaq-ña núu Simón Pedro jíin núu ingá cháa skuá'a-ún ja ní kumani Jesús jíin. Te ni ka'an-ña jíin-de: Ni katava-dé Jito'o-yo iní ve'e añú. Te tú kájiní-yo ndénu ní jachindee-de-ya, áchí-ña. ³Te ni kenda Pedro jíin ingá cháa skuá'a-ún, te ni jakoyo-de ve'e añú. ⁴Te ni kajinu tai ndendúú-de. Ko inga cháa skuá'a-ún, ni jinu yachi-ga-de vasa Pedro. Te xna'an-ga-de ni jaq ve'e añú. ⁵Te ni jito nuu-de. Te ni jini-de sa'ma kuítá kándaa máa-na iní kava. Ko tú ní kivi-de. ⁶Te ni jaq tuku Simón Pedro ja ndikín-de kua'an-de. Te ni kivi-de iní ve'e añú-ún. Te ni jini-de sa'ma kuítá-ún kándaa máa-na. ⁷Te pañito ni yisúkun xiní Jesús, tú kátúu jíin sá'ma kuítá-ún chi ni nakaita'nu te kátúu sáin. ⁸Yúan-na te suni inga cháa skuá'a-ún, cháa ni jaq xna'an-ga ve'e añú, ni kivi-de. Te ni jini-de. Te ni kandíja-de. ⁹Chi té chá'an-ga juku'un iní-de tu'un ka'an tutu ii, ja jínu ñú'ún náchaku-ya nú a ni jíi'-ya. ¹⁰Te cháa káskuá'a-ún, ni kano'on-de nuu tá'an-de.

Ja ní nakuni María Magdalena nuu-ya

¹¹Ko María, kándii-ña ndé'e-ña yatá vé'e añú-ún. Te nini ndé'e-ña, te ni jito nuu-ña ní nde'é-ña iní ve'e añú. ¹²Te ni jini-ña já káxiukú úu ndajá'a ándiví, káñu'un-ya sá'ma kuíjín, iin-ya íchi xiní, te inga-ya íchi núu já'a núu ní kátúu yiki kúñu Jesús. ¹³Te ni kaka'an-ya jíin-ña:

Nána, naja ndé'ë-ní. Te nì ka'an-ña jíin-yá: Nì kajanchaa-de Jito'o-ná, te tú jiní-ná ndénu ní janchaka-de-ya, áchí-ña. ¹⁴Te súan nì ka'an-ña, te nì xió kóto-ña. Te nì jiní-ña núu Jesús kándij-ya yúan. Ko tú ní nákuní-ña já Jesús kúu-ya. ¹⁵Te nì ka'an Jesús jíin-ña: Súchi, naja ndé'ë-ro. Ndéja nándúkú-ró, áchí-ya. Te máá-ña, jáni iní-ña já cháa ndíto nuu itú kúu-ya. Te nì ka'an-ña jíin-yá: Táta, te nú máá-ní nì chaxio-ní-ya, te kastu'ún-ní ndé nì chindee-ní-ya, te ná kínaqil'in-ná-ya, áchí-ña. ¹⁶Te nì ka'an Jesús jíin-ña: María, áchí-ya. Te nì naxió kóto-ña. Te nì ka'an-ña jíin-yá: Raboni, áchí-ña, ja kuní ka'an, Maestro. ¹⁷Te nì ka'an Jesús jíin-ña: Ma ké'é-ró rúu, chí te ndaa-ga-ri nuu máá Táa-yo Dios. Kuá'an nuu ñani-ri, te kachi-ro núu-dé ja ndaa-ri no'on-ri nuu máá Táa-ri, máá Táa máá-ró, te nuu Dios máá-rí, Dios máá-ró, áchí-ya. ¹⁸Te kua'an María nuu Magdala, nì kastu'ún-ña núu cháa káskuá'a-ún ja ní jiní-ña núu Jíto'o-yo jíin já ní ka'an-ya tú'un yá'a jíin-ña.

Ja ní nakuní cháa káskuá'a nuu-yá

¹⁹Te nì ini máá kivi'ín semana-ún, te ká'jin tutú cháa káskuá'a-ún iní iní ve'e. Te ndí'u yuxé'é chí káyu'ú-de kájito-de ñayivi judío. Te nì cháa Jesús nì jukuiñi-ya má'ñú-de, te nì ka'an-ya jíin-de: Ma kúku'á iní-ro jíná'an-ró, áchí-ya. ²⁰Te súan nì ka'an-ya. Te nì stá'an-ya ndá'a-yá jíin xíin-yá. Te cháa káskuá'a-ún, nì kakusiñ iní-de ja ní kajini-de nuu máá Jíto'o-yo. ²¹Yúan-na te nì ka'an tuku Jesús: Ma kúku'á iní-ro. Nátu'un nì tájí

máá Táa-yo Dios nuu vai-ri, suni súan tájí-rí róo kingoyo-ró. Achí-ya. ²²Tú'un yá'a nì ka'an-ya, te nì tiví tachi-yá nuu-dé jíná'an-de. Te nì ka'an-ya jíin-de: Kí'in Espiritu Santo jíná'an-ró. ²³Nú sá'a-ró túká'nu iní nuu kuáchi iní ñayivi, te koo túká'nu iní nuu kuáchi-i. Te nú kendo kuáchi siki iní ñayivi sá'a-ró, te kendo. Achí-ya. ²⁴Ko Tomás ja nání-de Dídimó, iní tál'an ja uxí uu-ún kúu-de, tú kanchaa-de jíin cháa-ún jíná'an-de, ná nì cháa Jesús. ²⁵Te sava-ga cháa káskuá'a, nì kaka'an-de jíin Tomás: Nì kajini-ri nuu máá Jíto'o-yo, áchí-de. Te nì ka'an Tomás: Nú tú kuní-ri nuu ní tují ndá'a-yá nì sá'a nduyu kaa, te nú tú chindee-ri xini ndá'a-rí nuu ní indee nduyu kaa, te nú tú chindee-ri nda'a-rí xiin-yá, te ma kándíja kuti-rí, áchí-de. ²⁶Te nì kuu iní semana. Te inga jínu ká'jin tutú cháa káskuá'a-ún iní ve'e. Te kánde Tomás jíin-de. Te nì cháa tuku Jesús vasa ndí'u yuxé'é. Te nì jukuiñi-ya má'ñú-de. Te nì ka'an-ya: Ma kúku'á iní-ro jíná'an-ró. ²⁷Te nì ka'an-ni-ya jíin Tomás: Chindee xini ndá'a-ro yá'a, te kuní-ro ndá'a-rí. Te skáa nda'a-ro, te chindee-ró xíin-rí. Te ma káni siki iní-ro, chí sua ná kándíja-ró. Achí-ya. ²⁸Yúan-na te nì ka'an Tomás jíin-yá: Aí Táta, Jíto'o máá-ná, te Dios máá-ná kúu-ní, áchí-de. ²⁹Te nì ka'an Jesús jíin-de: Nì jiní-ro rúu, Tomás, te yúan ní kándíja-ró: Xáan ndatu ñayivi já káandíja vasa tú ní kájiní-i nuu-rí, áchí-ya. ³⁰Te suni nì sá'a Jesús kua'a-gá tuni nuu cháa káskuá'a jíin-yá, ja tú yóso núu tutú yá'a. ³¹Ko tuni yá'a yóso náva'a

kandíja-ró já Jesús kúu Cristo máá Sé'e Dios. Chì nú kandíja-ró-yá, te kuchaku-ro nái káni jíin sí'v'í-yá.

**Ja ní nastá'an-ya máá-yá
inì ñuu Galilea**

21 Te kukuéé-ga te Jesús, ni nastá'an ndijin tuku-ya máá-yá nuu cháa káskuá'a jíin-yá ja káxiukú-de nuu mar Tiberias. Te modo yá'a ni stá'an ndijin-ya máá-yá. ²Ká'ijin tútú Simón Pedro, jíin Tomás, ja nání Dídimó, jíin Natanael, cháa ñuu Caná ndañuu Galilea, jíin táká se'e Zebedeo, jíin úu-ga cháa káskuá'a jíin-yá. ³Te ni ka'an Simón jíin-de: Ná kít'in-ri tiyáká, áchí-de. Te ni kaka'an-de jíin-de. Suni ná kóngoyo-ri jíin-ró, áchí-de. Te kuangoyo-de, te ni kivi koyo-de iin barco. Ko tú ní kátiin kuti-dé-ti ákuáa-ún. ⁴Te ja kuákundijin, te ni jukuiñi Jesús yu'u mar. Ko cháa káskuá'a-ún, tú ní kánakuní-de ja Jesús kúu-ya. ⁵Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Súchi, á káñava'a-ró iin tiyáká kée-rí, áchí-ya. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Tú kuti, áchí-de. ⁶Te ni ka'an-ya jíin-de: Skuíta ka'nu ñunu-ro íchi lado vá'a barco, te ni'in-ro-tí, áchí-ya. Yúan-na te ni kaskuíta ka'nu-de ñunu. Te tuká ní kúu kuti nátava-dé ñunu, ja kuá'a xa'an cháká ní ni'in-dé. ⁷Yúan-na te cháa skuá'a ja maní Jesús jíin, ni ka'an-de jíin Pedro: Máá Jíto'o-yo kúu, áchí-de. Te ja ní jini so'o-de ja máá Jíto'o-yo kúu, te ni nachu'un-de sa'ma-dé, chí vichí líi-dé núú. Te ni ndava-ni-de kua'an-de nuu mar. ⁸Te sava-ga cháa káskuá'a-ún, vai koyo-de jíin

barco jíin ñunu ñú'un chítú tiyáká. Chí tú jíká ká'jin-de jíin ñú'un íchí, chí yani nátu'un uu ciento yíkí. ⁹Te ja ní kanuu-de nuu ñú'un, te ni kajini-de ja nduxiá tikuañu'un. Te íxndée iin cháká núu ñú'un-ún, jíin stáa. ¹⁰Te ni ka'an Jesús jíin-de jíin'an-de: Kuák'iin tiyáká já ní kátiin-ró vína ná kii, áchí-ya. ¹¹Te ni kivi Simón Pedro iní barco. Te ni stáa-de ñunu cháká ní cháa-de jíin yú'u mar. Te ñú'un chítú cháká ná'nu, iin ciento uu xiko uxí uní. Te vasa súan kua'a-tí ni ñu'un, ko tú ní té'nde ñunu-ún. ¹²Te ni ka'an Jesús jíin-de: Ña'an jíin'an-ró te kasí iní-ro, áchí-ya. Te ni iin cháa káskuá'a-ún, tú ní chundée iní-de ja kaká tu'un-de-ya: Róó, ndé cháa kúu-ró. Chí a kájiní-de ja máá Jíto'o-yo kúu-ya. ¹³Te ni cháa Jesús. Te ni ki'in-ya stáa-ún. Te ni ja'a-ya núu-dé. Te suni súan ni ja'a-ya tiyáká-ún nuu-dé. ¹⁴Yá'á ní kuu vuelta uní ja ní nastá'an ndijin Jesús máá-yá nuu cháa káskuá'a jíin-yá, ja á ni nachaku-ya já ní jilí-ya. ¹⁵Te nuu ní ndí'i ni kajasi iní-de, te ni ka'an Jesús jíin Simón Pedro: Simón, se'e Jonás, kúndá'ú-ga iní-ro rúu vásá yá'á xí túu, áchí-ya. Te ni ka'an-de jíin-yá: Jaan, Táta, máá-ní jiní ja maní-ná jíin-ní, áchí-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Skée-ro lélú-rí núsáa, áchí-ya. ¹⁶Te ni ka'an tuku-ya vuelta uu jíin-de: Simón, se'e Jonás, kúndá'ú iní-ro rúu náún, áchí-ya. Te ni ka'an-de jíin-yá: Jaan Táta, máá-ní jiní ja maní-ná jíin-ní, áchí-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Skée-ro ríi-ri núsáa, áchí-ya. ¹⁷Te ni ka'an tuku-ya vuelta uní jíin-de:

Simón, se'e Jonás, maní-ro jíin-rí náún, áchí-ya. Te nì kuxíí iní Pedro ja vuelta unì nì ka'an-ya jíin-de: Maní-ro jíin-rí náún. Te nì ka'an-de jíin-ya: Táta, máá-ní jiní taká tu'un. Máá-ní jiní ja maní-ná jíin-ní, áchí-de. Te nì ka'an-ya: Skée-ro ríi-ri núsáá. ¹⁸Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja onde ná súchí-ró núú, te nì naku'nì máá-ró chíi-ró. Te nì jika-ró ndénu ní kuu iní-ro. Ko nú ná yíi-ró, te skáa-ro ndá'a-ro. Te inga chaá, nachí'i-de chíi-ró, te kunchaka-de róó ki'in-ro jíin-de vasa tú kuní-ro. Achí-ya jíin-de. ¹⁹Tu'un yá'a nì ka'an-ya náva'a ná júku'un iní-de ndé modo kuu-de ja ndúñá'nu Dios sá'a-de. Yúan-na te nì ka'an-ya: Kundikin ruu ná kí'on, áchí-ya jíin-de. ²⁰Te nì xío kóto Pedro. Te nì jiní-de chaá skuá'a ja maní Jesús jíin, ja ndikín-de vai-de, chaá nì ndituu jiká Jesús ná nì

kakuxíni-ya, ja ní jiká tu'lún-de-ya: Táta, ndé chaá kúu ja nástúu ní. ²¹Te nì jiní Pedro nuu cháa-ún. Te nì ka'an-de jíin Jesús: Táta, te chaá yá'a, naún sá'a-de, áchí-de. ²²Te nì ka'an Jesús jíin-de: Nú kuní-ri ja kéndoo-de onde kivì ncháa-ri, naun jítú iní-ro. Kundikin ruu ná kí'on. Achí-ya. ²³Te nì jichá tu'un yá'a nuu taká ñani-yo, ja cháa skuá'a-ún ma kúu-de. Ko tú ní ká'an Jesús ja má kúu-de, chíi sua nì ka'an-ya: Nú kuní-ri ja kéndoo-de onde kivì ncháa-ri, te naun jítú iní-ro. ²⁴Chaá nì skuá'a-ún kúu chaá yá'a, te jáni ndaa-de tu'un taká tiñu yá'a. Te suni nì chaá-de taká tu'un yá'a. Te kájiní-yo já tú'un jáni-de ká'an ndaa. ²⁵Suni ío kua'a xáan-gá tiñu nì sá'a Jesús. Te nú chaá-yó ná ñin ná ñin, te ma kánda níí ñúyívi já kú'un tutu koso tú'un-ún núú, jáni iní-ri. Amén.